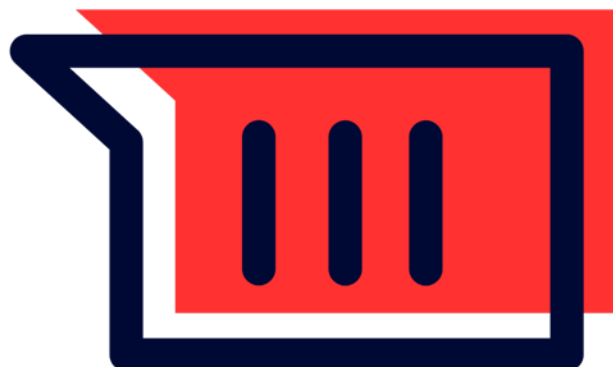

ЧЕРВЕН ФЛАГ

**Как да предотвратим насилието,
основано на пола**

НАРЪЧНИК

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Определяне на насилието: конфликти, домашно насилие и отвъд тях	8
2. Какво представляват "червените флагове"?	13
3. Въведение в токсичните взаимоотношения	16
3.1 - Какво е токсична връзка?	16
3.2 - Признаци на токсична връзка	16
3.3 - Въздействие на токсичните взаимоотношения	17
3.4 - Въздействие върху живота на възрастните	18
3.5 - Свидетел на насилие	18
4. Токсично поведение: общи модели	19
4.1 Манипулация	20
4.2 - Постоянна критика	21
4.3 - Контрол и властолюбие	21
4.4 - Липса на съпричастност	21
4.5 - Ревност и несигурност	22
4.6 - Пренебрегване и избягване	22
4.7 - Физическо или емоционално насилие	22
4.8 - Нарушения на границите	22
4.9 - Прехвърляне на вината	23
4.10 - Неразрешени конфликти и повтарящи се модели:	23
5. Последици от токсичните взаимоотношения	24
6. Насърчаване на здравословна и асертивна комуникация	27
6.1 - Асертивно общуване	27
6.2 - Агресивна комуникация срещу асертивна комуникация	27
6.3 - Пасивна комуникация срещу настойчива комуникация	28
6.4 - Намиране на баланса: Практикуване на асертивност	29
7. План за действие: как да действате, когато установите "червени флагове"	30
7.1 Как трябва да действаме, когато една жена разкрие ситуация на домашно насилие?	32
7.2 - Трябва ли да докладвате, ако разпознаете домашно насилие?	33
8. Разбиране на насилието срещу жени: национални контексти	35
8.1 - Италия	36
8.1.1 - Организации	36
8.1.2 - Правна рамка	38

8.1.3 - Национални инициативи	41
8.1.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието	43
8.1.5 - Заключение	48
8.2 - Полша	50
8.2.1 - Организации	52
8.2.2 - Правна рамка	53
8.2.3 - Национални инициативи	54
8.2.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието	56
8.2.5 - Заключение	59
8.3 - България	62
8.3.1 - Организации	64
8.3.2 - Правна рамка	65
8.3.3 - (Не)приемането на Истанбулската конвенция	68
8.3.4 - Национални инициативи	70
8.3.5 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието	72
8.3.6 - Заключение	77
8.4 - Кипър	79
8.4.1 - Организации	81
8.4.2 - Правна рамка	82
8.4.3 - Национални инициативи	83
8.4.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието	84
8.4.5 - Заключение	88
9. Сравнение на страните	90
9.1 - Услуги за подкрепа и информирание на обществеността	91
9.2 - Видове и тенденции на насилието, основано на пола	92
9.3 - Въздействие на пандемията COVID-19	93
9.4 - Социални и институционални нагласи	93
9.5 - Окончателно заключение за сравнението	94
10. Заключителни мисли и изводи	96

Въведение

Разпознаването на ранните признаци на токсични взаимоотношения и насилие, основано на пола, е от решаващо значение за защитата на хората, особено на младите жени, от сериозни емоционални, психологически и физически вреди. Проектът "Червен флаг" е създаден, за да осигури проактивно решение, като снабди младите хора, преподавателите и социалните работници с инструменти за идентифициране и реагиране на тези "червени флагове", преди те да прераснат в по-опасни ситуации. Като повишава осведомеността и предлага практически методи за намеса, този проект дава възможност на хората в риск и на възрастните, които ги подкрепят, да предприемат ранни действия и да предотвратят дългосрочни вреди.

Вредното поведение често може да бъде пренебрегнато или неразбрано, което затруднява справянето с токсичната динамика във взаимоотношенията. Този ръчник предлага ценни гледни точки и практически съвети, предназначени специално за лица на възраст между 12 и 20 години и за възрастните, които работят с тях. То предоставя необходимите знания за ранното разпознаване на токсичните действия и нагласи и снабдява педагозите и социалните работници с умения да насочват и подкрепят младите хора при вземането на по-здравословни и безопасни решения.

В основата на този наръчник е убеждението, че ранната намеса е от ключово значение. Независимо дали става въпрос за разпознаване на контролиращо поведение, разбиране на въздействието на емоционалното насилие или за това как и къде да се потърси помощ, този ресурс дава ясни стъпки за предотвратяване на вредните последици от токсичните взаимоотношения. Чрез повишаване на осведомеността и подкрепата целта е да се насърчат по-уважителни и по-здравословни връзки и да се даде на младите хора увереността да се предпазят от вреда.

1. Определяне на насилието: конфликти, домашно насилие и отвъд тях

Според Организацията на обединените нации (1993 г.) насилието срещу жени се определя като "всеки акт на насилие, основано на пола, който води или може да доведе до физическо, сексуално или психическо увреждане или страдание на жените, включително заплахи за такива действия, принуда или произволно лишаване от свобода, независимо дали се случва в обществения или личния живот".

Действията, причиняващи физически, сексуален, психологически или финансов стрес, включително заплахите, се считат за насилие срещу жени и представляват нарушение на техните човешки права. Независимо от това дали извършителят понастоящем живее с жертвата или преди

това е имал общо жилище, всички актове на физическо, сексуално, психологическо или финансово насилие, които се извършват в рамките на семейството, домакинството или между настоящи или бивши съпрузи или партньори, се считат за домашно насилие [Истанбулска конвенция, 2011 г.].

Съществуват различни видове насилие:

Психологически - включва редица заплахи, заплашителни и унижителни нагласи от страна на агресора. Използват се тактики за изолиране на жертвата от социалната реалност, което води до отражение върху нейната идентичност и предизвиква състояние на транс и объркване. Възприятията и усещанията на жертвата се променят. Някои примери включват:

- o Унижения и тормоз: "Ти си грозен", "Ти си глупав", "Ти нищо не разбираш";
- o Девалвация, свързана със социалните роли: "Ти не струваш нищо като съпруга/партньорка/майка/работничка";
- o Обезценяване на постиженията в образованието и кариерата;
- o Публично осмиване/подигравка;
- o Форми на контрол: следене на движенията, взаимоотношенията, каналите на социалните медии, имейлите, използването на телефона, паролите, разходите и избора на дрехи;
- o Обвинения и приписване на вина: "Ти си виновен, че се държа по този начин"

- o Изолиране на жертвата от приятелите и семейството
- o Възприемане на отношение, подобно на това на жертвата, от страна на насилника, за да прехвърли отговорността върху жената по отношение на собствените си реакции, да намекне, че тя си е измислила, че е негова жертва, или да предположи, че тя умишлено е преувеличила разказите си, за да го обвини в насилие.
- o Осветяване: психологическо манипулиране на жертвата с цел да я накара да се съмнява в себе си и в психическата си стабилност.

Онлайн

- o Разпространение на интимни изображения без съгласието на потребителите;
- o Сексуални заплахи - принуждаване или оказване на натиск върху някого да участва в сексуално поведение или да споделя сексуални материали онлайн;
- o Сексуален тормоз - получаване на нежелани коментари или искания;
- o Киберпреследване - използване на приложения за геолокализиране на лица;
- o Секс изнудване - форма на онлайн изнудване с помощта на снимки и/или видеоклипове, споделени с жертвата;
- o Обвиняване на жертвата - вторична виктимизация;

- о Тролене - изпращане на провокативни, дразнещи, фалшиви или не по темата съобщения до непознати хора (това се различава от кибертормоза, който е насочен към жертви, познати на извършителя) с цел да разтревожи и да предизвика силни реакции у другите. Основните жертви на тролението са жените, особено тези, които се занимават с активизъм или са публично известни.

Домашно насилие - включва поредица от актове на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, извършени от партньор в рамките на семейната единица. Този модел на поведение се характеризира с хроничност и непрекъснатост във времето, което води до здравословни проблеми за жертвата.

Преследване - поредица от преследващи действия, заплахи или тормоз, които предизвикват силна тревога или страх за сигурността на човека. То се проявява чрез:

- о Безмилостни телефонни обаждания
- о Бомбардиране със съобщения
- о Преследване и следене на жертвата
- о Проследяване на местоположението на жертвата
- о прикриване на места, посещавани от жертвата

Икономически - Всяко поведение, насочено към подкопаване и възпрепятстване на финансовата независимост на жертвата. Това включва:

- о Отказване на достъп до семейните доходи или банкови сметки
- о възпрепятстване на жертвата да работи или да запази работата си

Целта е да се създаде състояние на икономическа зависимост (Reale, 2011).

Сексуално - включва действия, които водят до принуда чрез насилие или заплахи да се изтърпят или извършат сексуални действия. Това може да се случи и в рамките на двойка, в случаите, когато единият партньор не дава съгласие или променя мнението си, защото не е съгласен с начина, по който се извършва актът.

Вербално - този вид насилие се проявява чрез обиди, закани и заплахи. Използват се обидни изрази; жената е унижавана и оскърбявана както насаме, така и публично.

Физически - включва всяко действие, което пряко или косвено накарнява основни законни права, като например живота и личната безопасност. Проявява се чрез:

- о Побой и физическо насилие
- о Малтретиране, удряне, усукване на крайници

- о Изгаряния, наранявания от смачкване
- о Лишаване от храна или сън

Равнопоставеността в отношенията е компонент на конфликта, а разногласията се разрешават чрез преговори. Конфронтациите могат да бъдат с различна интензивност.

Дисбалансът в отношенията между страните, липсата на комуникация, неравностойното наличие на ресурси и доминирането на агресора над жертвата са все компоненти на насилието.

Равнопоставеността в отношенията означава, че конфликтите се разрешават чрез диалог и преговори. Насилието обаче възниква, когато има дисбаланс на властта между страните, липса на комуникация, неравен достъп до ресурси и доминиране на извършителя над жертвата.

Различните възрастови групи са изложени на различни форми на насилие:

- о Деца и юноши: по-уязвими към тормоз, сексуално насилие и насилие от връстници.
- о Възрастните на млада и средна възраст: по-вероятно е да преживеят домашно, икономическо насилие и насилие на работното място.
- о Възрастните хора са изложени на по-висок риск от negliжиране и финансова злоупотреба.

(Данни от доклади на Световната здравна организация - СЗО)

2. Какво представляват "червените флагове"?

"Червени флагове" се отнасят до предупредителни знаци или индикатори, които подсказват за потенциални проблеми или въпроси в дадена връзка. Тези знаци могат да сигнализират за поведение, нагласи или ситуации, които могат да бъдат вредни, нездравословни или да показват по-дълбоки проблеми. В контекста на взаимоотношенията разпознаването на тези **червени флагове** е от решаващо значение за идентифициране и справяне с проблемите, преди те да прераснат в по-сериозни проблеми.

Ето някои често срещани червени флагове, които могат да показват токсична връзка:

- Неуважително поведение към вас или към други хора, включително пренебрежително отношение, снизхождение или омаловажаващи коментари.
- Прекомерна ревност, притежание или опити да контролира действията, решенията или отношенията ви с другите.
- Трудности при изразяването на чувствата, постоянни недоразумения или нежелание да се обсъждат важни въпроси открито и честно.
- Използване на чувство за вина, заплахи или други манипулативни тактики, за да повлияе на решенията или поведението ви.
- Да ви направи отговорни за емоционалното им състояние.

- Насърчава ви да се дистанцирате от приятели, семейство или мрежи за подкрепа (твърдейки, че те са вредни или нездравословни за вас), като ви прави напълно зависими от връзката за емоционална подкрепа.
- Постоянно подозрение без основателна причина, проверка на телефона или социалните ви мрежи със или без ваше съгласие или обвинение в нечестност.
- Пренебрегване на личните ви граници - физически, емоционални или финансови.
- Отказ от разглеждане или работа по повтарящи се проблеми, което води до цикъл от неразрешени конфликти.
- Физическо или вербално насилие: Никога не трябва да се толерира каквато и да е форма на физическо насилие, заплахи или вербална злоупотреба.
- Проследяване на движенията и следене с кого излизате
- Многократно обаждане или изпращане на съобщения
- Диктуване на дрехите, които да носите, и на тези, които да не носите
- Опити за промяна на навиците за поддържане на личния вид (например: "Изглеждаш по-добре без грим", "Черната коса ти отива повече" и т.н.)
- Използване на мълчанието като наказание (игнориране или изчезване за часове или дни след спор).

Ранното разпознаване на тези признаци е от съществено значение. Важно е да се доверите на инстинктите си и да не пренебрегвате постоянните чувства на дискомфорт или нещастие във връзката. Здравословните взаимоотношения се изграждат върху взаимно уважение, доверие, открита комуникация и подкрепа. Ако забележите няколко червени флага или се чувствате постоянно нещастни, може би е време да потърсите подкрепа от приятели, семейство или професионален консултант, за да оцените здравето на връзката и да обсъдите възможните стъпки напред.

Струва си да се отбележи, че разбирането на понятието и цялостното значение на "червен флаг" се развива с възрастта. По-младите тийнейджъри и деца не са в състояние да ги разпознават. По-младите индивиди са по-лесни за манипулиране. Ето защо образованието по тази тема е толкова важно.

3. Въведение в токсичните взаимоотношения

Връзките могат да бъдат едно от най-удовлетворяващите преживявания в живота, но понякога отношенията могат да вземат по-мрачен обрат. Токсичните взаимоотношения са такива, които се характеризират с вредно поведение, нагласи и динамика, които могат да причинят емоционално, психологическо или дори физическо страдание на участниците в тях.

В това въведение ще разгледаме какво представлява токсичната връзка, какви са общите признаци, за които трябва да внимавате, и какво въздействие могат да оказат върху хората. Разбирането на токсичните взаимоотношения е жизненоважно за поддържането на здрави връзки и за разпознаването на това кога е необходимо да се потърси помощ или да се направят промени.

3.1 - Какво е токсична връзка?

Токсична връзка е такава, която нанася емоционални или психологически вреди на едната или на двете страни. Тя се характеризира с поведение, което подкопава благосъстоянието, самочувствието и щастието на хората във връзката. Токсичните взаимоотношения могат да се проявяват под различни форми - от романтични партньорства до приятелства, семейни отношения или професионални взаимодействия.

3.2 - Признаци на токсична връзка

Разпознаването на признаците на токсична връзка е от решаващо значение за намесата и самосъхранението. Някои често срещани признаци включват:

- Постоянна критика и редовно получаване на отрицателна обратна връзка или омаловажаване.
- Липса на доверие, подозрителност, ревност или контролиращо поведение без основателни причини.
- Лоша комуникация, трудности при изразяване на чувствата или чести недоразумения.
- Манипулиране, използване на вина, заплахи или принуда за въздействие върху действията.
- Изолиране и насърчаване на отделянето от подкрепящи взаимоотношения или дейности.
- Неразрешени конфликти, повтарящи се едни и същи проблеми или спорове.
- Емоционална нестабилност, чести промени в настроението или експлозивни изблици.
- Незачитане на границите, пренебрегване на личното пространство или преминаване на емоционални, физически или финансови граници.
- Чувствате се в капан, без възможност да напуснете, въпреки че връзката ви боли.

3.3 - Въздействие на токсичните взаимоотношения

Токсичните взаимоотношения могат да имат дълбоки отрицателни последици за хората, включително:

- Емоционален стрес, изразяващ се в тревожност, депресия, ниска самооценка или чувство за безполезност.
- Физически здравословни проблеми като повишени нива на стрес, нарушения на съня или физически симптоми, свързани с хроничен стрес.
- Изолиране от приятели, семейство или мрежи за подкрепа.
- Намалена увереност, самочувствие и вяра в себе си.
- нормализиране на нездравословното поведение и модели.

3.4 - Въздействие върху живота на възрастните

Младите хора, които са преживели насилие в романтична връзка, могат да развият проблеми с доверието - както към себе си, така и към другите - което затруднява установяването на здрава и пълноценна връзка в зряла възраст.

3.5 - Свидетел на насилие

Децата и юношите, които израстват в условия на насилие в семейството, са склонни да повтарят тези модели в бъдещите си взаимоотношения. В много случаи те се идентифицират с родителя (или настойника) от същия пол и имитират поведението в отношенията, което са наблюдавали.

Разбирането на тази динамика е от съществено значение за освобождаването от токсичните взаимоотношения и за създаването на по-здравословни връзки. Ранното разпознаване на предупредителните знаци и предприемането на проактивни стъпки към положителна промяна позволява на хората да отдадат приоритет на своето благосъстояние и да изградят взаимоотношения, които допринасят положително за живота им.

4. Токсично поведение: общи модели

Разпознаването на тези токсични поведения е от съществено значение за хората, за да се защитят и да развият по-здравословни взаимоотношения, основани на уважение, доверие и истинска грижа за благополучието на другия. Справянето с токсичното поведение често изисква поставяне на ясни граници, търсене на подкрепа от доверени лица или професионалисти, а понякога и вземане на трудни решения за приоритизиране на личната безопасност и емоционалното здраве.

Въпреки мащабните усилия през последните три десетилетия домашното насилие и произтичащото от него насилие на свидетели остават до голяма степен скрити явления. Основен фактор, допринасящ за това укриване, е социално-културният контекст, който често води до отричане или омаловажаване на сериозността му (например отхвърляне на инцидентите като "просто шамар" или приписване на временни емоции), като по този начин се възпрепятства ранното идентифициране и подкрепа за жертвите. Ранната намеса е от решаващо значение за смекчаване на тежкото въздействие върху благосъстоянието на жените и техните деца.

Все още са широко разпространени случаите на омаловажаване и нормализиране на насилието, които често се приемат за обикновени конфликти между двойки от частни кръгове, семейството, приятелите и институциите. В резултат на това, когато жените потърсят помощ, те може да не получат адекватна или навременна подкрепа, необходима за освобождаването им от ситуации на насилие.

В културно отношение преобладава тенденцията да се обвиняват и осъждат жените, които са преживели насилие. Обвинението на жертвата, което е форма на вторична виктимизация, измества фокуса от извършителя и прехвърля неоправдана отговорност върху жертвите. Това често кара жените да се страхуват от недоверие, да изпитват вина и срам и да предпочитат да не разкриват преживяванията си.

Насилието в основата си е израз на господство и принуда, лишени от равнопоставеност или реципрочност. Извършителите се стремят към контрол, господство и подчинение на другите. Наложително е да се подчертае, че отговорността за насилственото поведение се носи единствено от извършителя, а не от жертвата. Това разграничение е от решаващо значение за разбирането, че насилието не е взаимна динамика, а акт на злоупотреба, извършен от една страна срещу друга, и трябва да се разглежда като такъв.

По-долу можете да намерите някои конкретни примери за токсично поведение, което може да се прояви в различни видове взаимоотношения:

4.1 Манипулация

Манипулативното поведение включва използване на тактики за контрол или влияние върху мислите, чувствата или действията на другия човек с цел лична изгода. Примерите включват:

- Насаждане на чувство за вина - каране на някого да се чувства виновен, че не изпълнява желанията му.

- Газово осветление - отричане или изопачаване на факти, за да се накара другият човек да се усъмни в собствените си възприятия или вменяемост.
- Използват емоционален шантаж, за да получат това, което искат.

4.2 - Постоянна критика

Непрекъснато намиране на недостатъци или критикуване на поведението, външния вид или избора на другия човек. Примерите включват:

- Редовно изтъкване на недостатъци или грешки по унизителен начин.
- отправяне на обидни забележки за способностите или характера на другия човек.

4.3 - Контрол и властолюбие

Стремех към доминиране или контролиране на действията, решенията или взаимоотношенията на другия човек. Примерите включват:

- следене на действията на партньора, като например проверяване на телефона или социалните мрежи без разрешение.
- Диктуване на това с кого другият човек може да прекарва времето си или къде може да отиде.

4.4 - Липса на съпричастност

Пренебрегване или свеждане до минимум на чувствата, емоциите или нуждите на другия човек. Примерите включват:

- Пренебрегване или отхвърляне на притесненията или емоциите на другия човек.
- Проявява слаб интерес към разбирането на гледната точка на другия човек.

4.5 - Ревност и несигурност

Проявява прекомерна ревност или несигурност, което води до контролиращо или обвинително поведение. Примерите включват:

- Обвиняване на другия в изневяра без доказателства.
- Стават прекалено собственически настроени или подозрителни към взаимодействията на другия човек с околните.

4.6 - Пренебрегване и избягване

Отказ от общуване или емоционална ангажираност като форма на наказание или контрол. Примерите включват:

- Отказ от разговори или предоставяне на емоционална подкрепа по време на нужда.
- Мълчаливото отношение като начин за манипулиране или упражняване на власт над другия човек.

4.7 - Физическо или емоционално насилие

участие в каквато и да е форма на физическо насилие, заплахи, сплашване или вербална злоупотреба. Примерите включват:

- Физическа агресия, като удряне, бутане или хващане.
- Вербални нападки, наричане с имена или обиди, целящи да наранят или унижат.

4.8 - Нарушения на границите

Пренебрегване на личните граници - физически, емоционални или психологически. Примерите включват:

- Навлизане в личното пространство без съгласие.
- Пренебрегване на молби за неприкосновеност на личния живот или автономност.

4.9 - Прехвърляне на вината

Отказ от поемане на отговорност за действията си и вместо това обвиняване на другите за проблеми или грешки. Примерите включват:

- Винаги прехвърляте вината върху другия човек в конфликти или спорове.
- Избягване на отговорността чрез извинения или оправдаване на вредното поведение.

4.10 - Неразрешени конфликти и повтарящи се модели:

Включване в повтарящи се цикли на конфликти, без да се търси решение или положителна промяна. Примерите включват:

- Повтаряне на едни и същи аргументи или въпроси, без да се разглеждат основните проблеми.
- Неуспех да се поучите от минали грешки или поведение, което води до модел на дисфункция.

5. Последици от токсичните взаимоотношения

Последиците от токсичната връзка могат да бъдат тежки и да засегнат почти всички аспекти на благосъстоянието на човека - психическо, емоционално и физическо. Тази вредна динамика често оставя дълготрайни белези, които трудно могат да бъдат преодоляни. Разбирането на последиците е първата стъпка към това да разпознаем кога една връзка е токсична и да предприемем необходимите стъпки, за да се защитим. По-долу са представени някои от най-често срещаните и вредни въздействия, които токсичните взаимоотношения могат да имат:

- **Емоционалното напрежение** е отличителен белег на токсичните взаимоотношения, което води до постоянни чувства на тревожност, тъга и напрежение. С течение на времето тези негативни преживявания отслабват самооценката, като оставят хората да се чувстват необичани и неадекватни.
- **Постоянната критика**, манипулацията или емоционалното насилие, характерни за тези отношения, могат да нанесат дълбоки щети на самочувствието. Лицата могат да започнат да се съмняват в себе си, да интернализират негативността, което води до чувство за безполезност.
- Токсичните партньори често **изолират хората** от приятелите и семейството, като ги откъсват от мрежата им за подкрепа. Тази изолация задълбочава чувството за самота и създава зависимост от токсичния партньор за потвърждение и емоционална подкрепа.

- Стресът и емоционалните сътресения, причинени от токсични връзки, могат да се отразят **на физическото здраве**. Това може да доведе до нарушения на съня, главоболие, храносмилателни проблеми и други свързани със стреса заболявания, тъй като продължителният емоционален стрес отслабва защитните сили на организма.
- В токсичните взаимоотношения хората могат да загубят представа за собствените си ценности, интереси и цели, тъй като се съсредоточават върху това да угодят на партньора си. Това може да доведе до **загуба на лична идентичност**, създавайки усещане за **празнота** или **объркване** относно това кои са те извън връзката.
- Тези взаимоотношения често са **цикъл от конфликти и временни решения**, с обещания за промяна, които никога не се осъществяват. Този цикъл държи хората в капана на дисфункцията и ги кара да се чувстват разочаровани и безнадеждни.
- **Емоционалните белези** от токсична връзка могат да останат дълго време след нейния край, което затруднява доверието към другите и създаването на здрави връзки в бъдеще. Травмата от миналото може да попречи на способността за изграждане на нови, положителни взаимоотношения.
- Продължителното емоционално напрежение, свързано с токсична връзка, може да допринесе за сериозни **проблеми с психичното здраве**, като **тревожност**, **депресия** или **посттравматично стресово разстройство** (ПТСР), като често кара хората да се чувстват емоционално изтощени и претоварени.

- В някои случаи токсичните партньори могат да упражняват контрол върху финансите, като оставят хората **финансово зависими или използват** техните ресурси. Това може да доведе до трайни финансови затруднения и по-нататъшно впримчване във връзката.
- В най-крайните случаи токсичните взаимоотношения могат да прераснат във **физическо насилие** или сериозни заплахи, които застрашават сигурността на човека. Незабавната намеса е от решаващо значение в тези ситуации, за да се предотврати по-нататъшно увреждане.

Осъзнаването на тези последици е от съществено значение, за да могат хората да отдадат приоритет на благосъстоянието си и да предприемат стъпки към възстановяване. Търсенето на подкрепа от приятели, семейство или професионалисти, като терапевти или консултанти, може да бъде от решаващо значение за освобождаването от токсичната динамика и възстановяването на живота, основан на самоуважение, грижа и здравословни взаимоотношения.

6. Насърчаване на здравословна и асертивна комуникация

6.1 - Асертивно общуване

Асертивността означава да изразявате мислите, нуждите и мненията си по директен и ясен начин, като същевременно уважавате другите. Развиването на асертивна комуникация може да ви помогне да:

- Намаляване на конфликтите
- Ефективно управление на гнева
- Уверете се, че нуждите ви са отчетени
- Изграждане на по-силни и положителни взаимоотношения

Много хора се затрудняват да прилагат асертивността в ежедневието си, често защото я бъркат с други стилове на общуване. За да изясним, нека да проучим какво не е асертивност.

6.2 - Агресивна комуникация срещу асертивна комуникация

Асертивността понякога се бърка с агресията, защото и двете включват отстояване на собствената позиция. Въпреки това те са коренно различни:

Пример: Представете си, че сте на опашка в банката и някой се изпречи пред вас.

Агресивният отговор може да бъде хващане на рамото им и гръмко изказване: "Хей! Какво те прави толкова специален, че не трябва да

чакаш като всички нас?" Това може да доведе до спор, който да ви разочарова и да доведе до изостряне на ситуацията.

Асертивният отговор би бил да ги потупате спокойно по рамото и да кажете: "Извинете, тук всъщност има линия. Ще бъде честно, ако изчакате реда си като всички нас." Този подход увеличава шанса за положителен отговор, като същевременно запазва взаимното уважение.

Въпреки че асертивността не гарантира, че другите ще реагират благосклонно, тя гарантира, че ще се справите със ситуацията по начин, който укрепва вашата увереност и самоуважение.

Агресия	Асертивност
Налага личните си нужди или мнения на другите.	Изразява нуждите си ясно, но с уважение
Често включва сплашване или притискане на другите	Отнася се с уважение към другите
Фокусира се единствено върху личните нужди	Взема предвид нуждите на двете страни
Отказва да направи компромис	Търси справедлив компромис
Взаимоотношения за щети	Укрепване на взаимоотношенията
Може да прерасне в крещене или физическа агресия.	Използва ясен и сбит език.
Понижава самочувствието	Изгражда самочувствие

6.3 - Пасивна комуникация срещу настойчива комуникация

Асертивността се различава и от пасивната комуникация, която включва неизразяване на мислите или нуждите от страх, желание да се избегне конфликт или склонност да се дава приоритет на другите.

Характеристики на пасивната комуникация:

- Избягване на изказвания, вярване, че мнението на човека няма значение
- Винаги поставяте нуждите на другите над своите.
- Позволяваш да бъдеш пренебрегван или малтретиран
- Използване на колеблив език на тялото (напр. поглед надолу, свиване на рамене)

Подкопаване на чуждото мнение с фрази като "Само ако нямаш нищо против" или "Това не е толкова важно" Пасивният стил на общуване може да навреди на самочувствието и взаимоотношенията. Когато другите многократно пренебрегват нуждите ви, може да се натрупат разочарование и негодувание.

6.4 - Намиране на баланса: Практикуване на асертивност

Асертивността се намира по средата между пасивната и агресивната комуникация, като ви позволява да изразявате уверено мнението си, като същевременно уважавате другите.

Ето няколко практически начина да подобрите уменията си за асертивност:

- Бъдете ясни и директни: изразявайте нуждите или мнението си без колебание.

Използвайте изреченията "аз": Вместо да обвинявате, изразете как дадена ситуация ви засяга. ("Когато оставяш чиниите на масата, се чувствам разочарован, защото не искам да чистя след теб." вместо "Ти си толкова разхвърлян!")

- Следете за тона и силата на звука: Говорете с равномерен, твърд глас - нито прекалено силен, нито прекалено тих.
- Съобразете езика на тялото с думите: Поддържайте контакт с очите, стойте изправени и поддържайте спокойна стойка. Смесените сигнали (напр. говорене с увереност, докато гледате надолу) могат да отслабят посланието ви.
- Избягвайте преувеличенията: Заменете фрази като "Винаги закъсняваш!" с фактически твърдения като "Днес закъсня с 20 минути, а тази седмица това се е случвало три пъти."
- Съсредоточете се върху фактите, а не върху съжденията: Кажете "В този доклад липсват ключови детайли" вместо "Отново си свършихте лошо работата"
- Практикувайте редовно: Както всяко умение, асертивността се подобрява с практиката. Започнете с малки взаимодействия и преминете към по-предизвикателни разговори.

Като развивате асертивното общуване, можете да се справяте по-ефективно с трудните разговори, да поддържате по-здрави взаимоотношения и да изградите по-голяма увереност в себе си.

7. План за действие: как да действате, когато установите "червени флагове"

Разработването на план за действие при идентифициране на предупредителни знаци в една връзка е от съществено значение за вашето благополучие и възможността да правите информиран избор. Важно е да разпознаете и признаете червените флагове, които сте

идентифицирали, дори ако те изглеждат незабележими или се появяват рядко. Отнесете се сериозно към признаците и преценете как те влияят на вашето емоционално, психическо и физическо здраве. Разсъждавайте върху собствените си нужди, ценности и граници в рамките на връзката, за да определите дали тези червени флагове нарушават вашите граници или застрашават благосъстоянието ви.

Търсенето на външна гледна точка от доверени приятели, членове на семейството или терапевт може да осигури яснота и потвърждение на идентифицираните червени флагове. Ако се чувствате сигурни и комфортно, съобщавайте притесненията си асертивно, като използвате твърденията "аз", за да изразите как ви влияят определени поведения. Ясно определете границите си и ги съобщете на другия човек, като обясните последиците, ако червените флагове продължат или ако границите ви бъдат нарушени.

Наблюдавайте напредъка и промените в поведението на другия човек, за да видите дали той признава червените сигнали и показва желание да се промени. Преценете възможностите си и потенциалните резултати, ако червените знаци продължат да съществуват или се задълбочат, като прецените дали връзката може да бъде спасена чрез взаимни усилия или е по-здравословно да я прекратите.

По време на този процес дайте приоритет на грижата за себе си, като се съсредоточите върху дейности, които ви носят радост, релаксация и комфорт, за да се справите със стреса и несигурността. Ако се сблъсквате със сериозни червени сигнали като злоупотреба или манипулация, потърсете професионална помощ от консултант, терапевт

или организация за подкрепа. Подгответе се психически и емоционално за вземане на решения въз основа на справяне с червените флагове, като се доверите, че ще дадете приоритет на собственото си здраве и щастие.

И накрая, предприемете подходящи действия въз основа на своята оценка и размисъл, независимо дали те включват работа по подобряване на връзката с ясни граници или дистанциране, ако това е необходимо за вашето благополучие. Не забравяйте, че справянето с червените флагове изисква смелост, самосъзнание и ангажимент към собственото ви щастие и безопасност. Доверете се на себе си, за да правите избори, които съответстват на вашите ценности и допринасят положително за житейския ви път.

Въпреки че ситуацията изглежда безнадеждна и неизбежна, с правилната подкрепа е възможно да се освободите от насилието и всеки човек може да допринесе значително. Независимо дали става въпрос за професионално консултиране или за доверяване в приятелския или семейния кръг, от решаващо значение е да се осигури среда на приемане, уважение и доверие.

7.1 Как трябва да действаме, когато една жена разкрие ситуация на домашно насилие?

Важно е да я изслушвате, без да я осъждате, като я уверявате, че вярвате в това, което споделя, като подчертавате, че насилието никога не е оправдано и никога не е по вина на жертвата, а единствено на

извършителя. Потвърдете чувствата ѝ. "Съжалявам, че преминавате през това, никой не заслужава да бъде третиран по този начин".

Признайте и уважавайте трудностите, които жените могат да изразят. Избягвайте въпроси от рода на: "Защо не си тръгнахте по-рано?", "Защо не го оставихте?" или "Защо не съобщихте за това?". Те могат да я накарат да се почувства осъдена и неразбрана в болезнената ситуация, която преживява. Не забравяйте, че както раздялата, така и докладването са много деликатни стъпки, които в идеалния случай трябва да се предприемат с подкрепата на специализирани служби и правна помощ. В тези случаи е изключително важно да се избягва омаловажаването на ситуацията или внушенията, че тя може да е направила нещо, за да провокира насилственото поведение. Признайте и уважавайте страховете, които може да изрази, уплахата и объркването ѝ относно това какво да прави по-нататък, като избягвате осъдително или властно отношение, а вместо това укрепвате силата и увереността ѝ, като винаги гарантирате подкрепата си. Запазете поверителността! Не споделяйте никакви подробности с други приятели и т.н.

Уверете се, че лицето има сигурно място, където да остане, без агресивен партньор. Информирайте я, че може да разчита на подкрепата и помощта на Центровете за борба с насилието - специализирани местни институции, насочени специално към подкрепа на жени и, ако има такива, на техните деца, които ги водят през всеки етап от освобождаването им от насилието.

Погрижете се за себе си, докато помагате! Участието в такава трудна ситуация може да повлияе на емоциите и психическото ви състояние. Хората, които помагат на другите, трябва да разполагат с подходящи ресурси.

7.2 - Трябва ли да докладвате, ако разпознаете домашно насилие?

От съществено значение е да се даде приоритет на безопасността на жертвата и нейното съгласие. Ако тя не е в непосредствена опасност, първо поговорете с нея и я попитайте какво иска да направите. Много жертви се страхуват от отмъщение или от загуба на контрол върху ситуацията. Уважавайте тяхното решение, тъй като принуждаването им да докладват може да причини повече вреда, отколкото полза. Предложете им подкрепа, като им дадете да разберат, че не са сами и че можете да им помогнете да намерят ресурси или да създадат план за безопасност.

Ако има непосредствена опасност, може да се наложи да се обадите на полицията. Това се отнася за ситуации, в които:

- Извършителят заплашва живота на жертвата или на други лица.
- Ставате свидетели на физическо насилие в реално време.
- Детето е в опасност.
- Жертвата е в безсъзнание, ранена е или не може да потърси помощ сама.

В някои страни домашното насилие е престъпление, което подлежи на задължително докладване, така че е важно да проверите местните закони или да се консултирате със специалист за точни указания.

Преди да съобщите без съгласието на жертвата, обмислете рисковете. Тя може да се почувства предадена и да спре да се доверява на вас или на други хора, които искат да помогнат. Ако не са готови да си тръгнат, полицейският доклад може да доведе до ескалация на насилието. В някои случаи намесата на правоприлагащите органи може да не гарантира безопасността, особено в страни, където правната защита е слаба.

Ако приятелят ви не е готов да се обърне към полицията, има алтернативни начини да го подкрепите. Насърчете го да потърси професионална помощ, например да се обади на гореща линия за домашно насилие, на терапевт или на група за защита на правата. Помогнете им да създадат план за безопасност, като обсъдите безопасни места, където да отидат, контакти за спешни случаи и какво да правят, ако насилието ескалира. Осигурете им емоционална подкрепа, като ги уверите, че не са сами и че ще бъдете до тях независимо от всичко.

Ако са в непосредствена опасност, е добре да се обадите в полицията. Ако не са в непосредствена опасност, от решаващо значение е да ги подкрепите да направят своя избор. Най-добрият подход е да дадете възможност на приятеля си, да му предоставите ресурси и да се уверите, че той знае, че сте насреща, когато е готов да предприеме действия.

8. Разбиране на насилието срещу жени: национални контексти

Насилието над жени е глобален проблем, но неговите форми, причини и въздействие могат да се различават значително в различните страни и култури. Историята, социалните структури, правните рамки и културните нагласи на всяка страна определят начина, по който се преживява и третира насилието, основано на пола. Разбирането на този национален контекст е от решаващо значение за разработването на ефективни стратегии за превенция и подкрепа.

В този раздел разглеждаме уникалните предизвикателства и реакции на насилието срещу жени в различните страни. Чрез разглеждане на националните изследвания получаваме представа за обществените, правните и културните фактори, които влияят както върху разпространението на насилието, така и върху мерките, предприети за борба с него. Тези гледни точки не само подчертават различията между отделните държави, но също така подчертават споделената глобална отговорност за справяне с насилието срещу жени.

Чрез този анализ целим да задълбочим разбирането си за сложността на насилието, основано на пола, като същевременно идентифицираме най-добрите практики и областите за подобрение. Като се учим от разнообразния национален опит, можем да се придвижим към по-всеобхватни и ефективни решения за защита и овластяване на жените навсякъде по света.

8.1 - Италия

Насилието над жени в Италия се увеличава, но това увеличение може да е свързано и с по-голямата готовност за докладване на тези инциденти. Тази промяна се дължи на кампаниите за повишаване на осведомеността, провеждани от публични и частни организации, работещи в областта на борбата с насилието, както и на по-строгите и подробни закони. Тези закони се фокусират върху наказването на престъпленията, основани на пола, които са обхванати от италианския Наказателен кодекс и Закон № 69 от 19 юли 2019 г., известен като "Червения кодекс". С този закон се въведоха важни промени в наказателните и процесуалните разпоредби относно домашното насилие и насилието, основано на пола, като се осигури по-силна защита на жертвите на преследване, домашно насилие и сексуално насилие.

Правната рамка на Италия за борба с насилието, основано на пола, се основава на Истанбулската конвенция, която страната подписа на 27 септември 2012 г. При подписването на конвенцията Италия представи и нота на Съвета на Европа, в която заяви, че ще прилага конвенцията в съответствие със собствените си конституционни принципи. По-късно италианският парламент ратифицира конвенцията чрез Закон № 77 през 2013 г.

8.1.1 - Организации

Няколко организации в Италия са активно ангажирани в борбата с насилието, основано на пола. Тези организации предоставят основни услуги, вариращи от психологическа подкрепа до правна помощ, и

работят в тясно сътрудничество както с правителствени, така и с неправителствени организации.

Правителствени агенции

- **Националната мрежа за борба с насилието (Rete Nazionale Antiviolenza)** се управлява от Министерството на вътрешните работи. тази мрежа управлява телефонната линия за помощ 1522 , която предлага безплатна психологическа и правна помощ на жертвите на насилие 24 часа в денонощието, 7 дни в седмицата.
- **Rete Dafne Italia** предоставя публични и безплатни услуги на жертви на престъпления, включително на жени, пострадали от насилие. Тя си сътрудничи с местните власти и здравните служби, за да предоставя помощ.

Организации с нестопанска цел

- **D.i.Re (Donne in Rete contro la violenza)** е национална мрежа от 87 организации, които управляват над 100 центъра и приюта за борба с насилието. D.i.Re подкрепя жени мигранти и бежанци в партньорство с ВКБООН и повишава осведомеността относно насилието, основано на пола.
- **Differenza Donna** управлява телефонната линия за помощ 1522, фокусира се върху промяна на културните възприятия за жените и предлага пряка подкрепа на жертвите на насилие чрез правна помощ и консултации.

- **Associazione Nazionale Relive** предоставя програми за подкрепа на извършителите на насилие, насочени към превенция и търсене на отговорност, в съответствие с член 16 от Истанбулската конвенция.

8.1.2 - Правна рамка

Италия е разработила цялостна правна рамка за борба с насилието, основано на пола, насочена към защита на жертвите, преследване на извършителите и предотвратяване на по-нататъшно насилие. През последното десетилетие Италия въведе няколко ключови закона, които значително засилиха борбата срещу насилието над жени. Тези закони не само увеличиха наказанията за извършителите, но и осигуриха по-бързи и по-ефективни съдебни процеси, както и специфична защита, съобразена с нуждите на жертвите.

- **Закон № 77/2013: Ратификация на Истанбулската конвенция**

С този закон се ратифицира Истанбулската конвенция - забележителен международен договор, насочен към превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие. Той изисква от Италия да предприеме конкретни мерки за защита на жертвите, преследване на извършителите и предотвратяване на насилието чрез политики, услуги и кампании за повишаване на обществената осведоменост.

- **Закон № 69/2019: "Червеният код"**

Със закона "Червен кодекс" бяха въведени няколко важни промени в италианския Наказателен кодекс, за да се ускори разследването на насилие, основано на пола, и да се засили защитата на жертвите:

- о **Порно за отмъщение (чл. 612-ter)** - споделянето на снимки или видеоклипове със сексуално съдържание без съгласие вече е престъпление, което се наказва с 1 до 6 години затвор и глоби от 5 000 до 15 000 евро.
- о **Обезобразяване на лицето (чл. 583-quinquies)** - причиняването на трайни наранявания на лицето, известно още като "обезобразяване на лицето", се наказва със затвор от 8 до 14 години. Ако жертвата почине в резултат на нараняванията, извършителят е заплашен от доживотен затвор.
- о **Принудителен брак (чл. 558-bis)** - принуждаването на някого да сключи брак, независимо дали в Италия или в чужбина, се наказва със затвор от 1 до 5 години. Ако жертвата е непълнолетна, наказанията се увеличават. Това важи дори ако престъплението е извършено извън Италия, стига жертвата или извършителят да са италиански граждани или постоянно пребиваващи лица.
- о **Нарушаване на ограничителни заповеди (чл. 387-bis)** - нарушаването на ограничителна заповед или заповед за извеждане от семейното жилище вече се наказва със затвор от 6 месеца до 3 години.

В допълнение към тези нови престъпления, **Закон № 69/2019** също така увеличава наказанията за съществуващи престъпления, свързани с насилие:

- о **Домашно насилие** - наказанията се увеличават от 2-6 години на 3-7 години затвор
- о **Преследване** - увеличаване на наказанията от 6 месеца на 5 години до минимум 1 година и максимум 6 години и 6 месеца.
- о **Сексуално насилие** - диапазонът на наказанието е увеличен от 5-10 години на 6-12 години затвор.
- о **Групово сексуално насилие** - минималното наказание е увеличено от 6 на 8 години, а максималното е 14 години.

Законът "Червен кодекс" също така задължава правоприлагащите органи да преминат специализирано обучение за справяне със случаи на насилие, основано на пола. Освен това той ускорява времето за реакция при жалби на жертви и въвежда система, известна като "предупреждение на квестора", която позволява на полицията да издава незабавни мерки за защита на жертвите в риск.

- **Закон № 34/2021: Законът "Картабия"**

Законът "Картабия", наречен на името на министъра на правосъдието на Италия, има за цел да съкрати продължителността на наказателните процеси, които в Италия често се проточват. За случаите, свързани с насилие, основано на пола, законът също така подчертава необходимостта от навременни разследвания и съдебни процеси, за да се

предотврати забавянето на правосъдието за жертвите. Той включва разпоредби за защита на жертвите по време на целия съдебен процес, като гарантира, че те получават подкрепа и че правата им се спазват по време на наказателното производство.

- **Закон № 168/2023: Национални насоки**

Тези насоки бяха въведени, за да се укрепи допълнително подходът на Италия към предотвратяването и справянето с насилието срещу жени. Те са насочени към:

- o Повишаване на осведомеността относно различните форми на насилие, включително домашното насилие, и техните първопричини.
- o Подобряване на разпознаването на ранните предупредителни знаци във взаимоотношенията, които могат да прераснат в насилие.
- o Обучение на обществеността и професионалистите относно наличните правни инструменти за защита на жертвите, по-специално въз основа на Истанбулската конвенция.
- o Насърчаване на най-добрите практики за превенция на насилието над жени и реагиране на него.

8.1.3 - Национални инициативи

Италия е осъществила няколко национални инициативи, насочени към предотвратяване и противодействие на насилието над жени:

- **"Национален стратегически план за справяне с насилието над жени от страна на мъже за периода 2021-2023 г."**, в продължение на предишния план за периода 2017-2020 г., той е структуриран в 4 оси (превенция, защита и подкрепа, наказателно преследване и наказание, помощ и насърчаване), в съответствие с Истанбулската конвенция, всяка от които съответства на конкретни приоритети. Планът има за цел да стимулира действията на правителството в отговор на различните аспекти на насилието: превенция, защита на жертвите, наказване на мъжете, които извършват насилие, обучение и образование на работниците и населението, информиране и повишаване на осведомеността, действия, насочени към мъжете, които извършват насилие, защита на жените мигранти и на тези, които са подложени на множество форми на дискриминация, професионална, икономическа и жилищна автономия и създаване на пространства, предназначени за жените.
- **Експериментален план "Възпитание в областта на взаимоотношенията"**, разработен през ноември 2023 г. от министерствата на образованието, културата, семейството и равните възможности: Той позволява на средните училища по избор да включват в учебните си програми 30 часа годишно за "дискуссионни групи" между учениците, в които да се говори по емоционални и свързани с отношенията въпроси. Тези дискусии ще бъдат модерирани от учител и могат да включват професионалисти (психолози, педагози и др.) или асоциации в сектора. Обучението на участващите учители ще се извършва от Indire (Национален институт

за образователна документация, иновации и изследвания) в сътрудничество с квалифицирани специалисти.

- Проектът **"ViVa - Мониторинг, оценка и анализ на интервенциите за превенция и борба с насилието над жени"** се осъществява в рамките на споразумение за сътрудничество между IRPPS-CNR (Институт за изследване на населението и социалните политики - Национален съвет за научни изследвания) и Департамента за равни възможности към Президентството на Министерския съвет. Проектът има две основни нива на действие:

- о Първата подкрепя политиките за превенция и борба с насилието над жени чрез поредица от дейности и изследвания, целящи да подпомогнат Министерството на равните възможности в изпълнението на Националния стратегически план за борба с насилието над жени от страна на мъже за периода 2017-2020 г.
- о Вторият се фокусира върху оценъчен анализ на количествените и качествените измерения на насилието срещу жени в Италия. Той включва последваща оценка на процесите на изпълнение, постиженията и резултатите от Извънредния план (2015-17 г.), както и допълнителни оценъчни анализи (предварителни и текущи) на постиженията на Плана за 2017-2020 г.

8.1.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието

За да се придобие цялостна представа за променящата се динамика на насилието срещу жени в Италия, е важно да се анализира как различните

форми на насилие, основано на пола, са се развили през последните няколко години. През периода 2019-2023 г. се наблюдават значителни промени, повлияни от комбинация от законодателни реформи, кампании за повишаване на осведомеността и външни фактори като пандемията COVID-19. Тези тенденции не само подчертават ефективността на определени мерки, но и посочват областите, в които е необходима допълнителна работа.

- Домашно насилие

Домашното насилие остава една от най-разпространените форми на насилие срещу жени в Италия. В периода 2019-2022 г. докладваните случаи на домашно насилие са се увеличили с 13 % - от 20 850 случая през 2019 г. до 24 570 случая през 2022 г. Това увеличение може да се отдаде на няколко фактора:

- о Увеличаването на броя на сигналите, тъй като кампаниите за повишаване на осведомеността и по-силната защита на жертвите, особено след въвеждането на закона за червения код, насърчиха повече жени да се разкрият и да съобщят за злоупотреба. Механизмите за ускорено разглеждане на случаи на домашно насилие, предвидени в закона, спомогнаха за подобряване на времето за реакция на правоприлагащите и съдебните органи.
- о Пандемията COVID-19 допринесе за увеличаване на случаите на домашно насилие в световен мащаб и Италия не беше

изключение. Затворите, икономическият стрес и затварянето на семействата в домовете изостриха напрежението, което доведе до увеличаване на насилието. В същото време жертвите имаха по-труден достъп до услуги за подкрепа по време на периодите на блокиране, което доведе до недостатъчно докладване на случаите, които се увеличиха с отслабването на ограниченията.

Въпреки увеличаването на броя на регистрираните случаи експертите смятат, че домашното насилие продължава да не се съобщава достатъчно, особено в селските райони, където социалната стигма и ограниченият достъп до услуги могат да възпрат жертвите да потърсят помощ.

- Преследване

Тенденцията при случаите на преследване показва постоянно нарастване, като достига своя връх през 2021 г. по време на пандемията, след което леко намалява през 2022 г. От 2019 г. до 2022 г. случаите на преследване са се увеличили със 7%, като през 2019 г. те са били 16 085, през 2021 г. - 18 724, а през 2022 г. - 18 671. Няколко фактора обясняват тази закономерност:

- о По време на пандемията социалните ограничения доведоха до увеличаване на онлайн преследването и тормоза, тъй като извършителите преминаха към цифрови средства за контрол и сплашване. Скокът в цифровата комуникация, съчетан с

мерките за изолация, създаде повече възможности за поведение на преследване.

- о Законът "Червен кодекс" засилва наказанията за преследване, като увеличава минималното наказание от 6 месеца на 1 година, а максималното наказание - на 6 години и 6 месеца. Тази правна промяна, заедно с по-голямата обществена осведоменост, вероятно е допринесла за съобщаването на повече случаи, особено в градските райони, където жертвите имат по-голям достъп до услуги за подкрепа.

Лекият спад през 2022 г. може да подсказва, че повишената степен на докладване по време на пандемията е започнала да се стабилизира, но преследването продължава да буди сериозна загриженост, особено сред по-младите жени.

- Сексуално насилие

Случаите на сексуално насилие, включително изнасилване, нарастват значително през този период. Докладите се увеличават от 4884 през 2019 г. на 5991 през 2022 г., което представлява увеличение с 35%. Въпреки че Италия е постигнала напредък в увеличаването на наказанията за сексуално насилие и повишаването на осведомеността по този въпрос, недостатъчното докладване продължава да буди загриженост. Много жертви, особено от маргинализираните общности, все още се колебаят дали да подадат сигнал поради стигма, страх, че няма да им повярват, или недоверие в правната система.

Няколко ключови фактора обуславят тази тенденция:

- о Законодателни реформи като Закона за червения код, който увеличи минималната присъда за сексуално насилие от 5 на 6 години, вероятно са насърчили повече жертви да подадат сигнал. Публичното криминализиране на нови престъпления, като например порното за отмъщение, също е повишило осведомеността за правните последици от сексуалното насилие, което е довело до по-висок процент на докладване.
- о През последните години Италия е свидетел на приток на мигранти и бежанци, особено на жени от конфликтни зони. Тези жени са особено уязвими към сексуално насилие и експлоатация. Много от тях се сблъскват с пречки при докладването на престъпления поради езика, правния статут или страха от отмъщение.
- о Подобно на други форми на насилие, пандемията създаде условия, които допринесоха за увеличаване на сексуалното насилие. Икономическото напрежение и затвореността по време на затворите засилваха насилието от страна на интимния партньор, а izolацията на жертвите затрудняваше достъпа им до помощ или избягването на ситуации на насилие.

- Убийство на жена

През 2022 г. са били убити 125 жени, а през 2023 г. броят им леко намалява до 120. По-голямата част от убийствата на жени са извършени

от интимни партньори или бивши партньори. Относителната стабилност на броя на феминцидите, с малки колебания, предполага, че макар информираността да се е повишила, системните проблеми, свързани с домашното насилие и контрола в интимните отношения, продължават да съществуват.

Основните фактори, които допринасят за убийствата на жени, включват:

- о По-голямата част от убийствата на жени се случват в контекста на интимните отношения. Дори и при засилена правна защита някои жени не могат да избягат от насилствените връзки поради икономическа зависимост, социален натиск или страх.
- о Дълбоко вкоренените норми на пола и патриархалните ценности, особено в селските райони, продължават да играят роля в начина, по който мъжете възприемат контрола и властта над жените, което води до прояви на насилие.

- Кибернасилие

Кибернасилието, особено сред по-младото население, се превръща в нарастващ проблем в Италия. Към 2021 г. Италия се е превърнала във втората най-засегната страна в Европа от киберпреследване, като 11 % от италианците съобщават за преживяно дигитално преследване. Тази тенденция може да се обясни с няколко фактора:

- С разпространението на социалните медии и цифровите платформи извършителите имат повече възможности да тормозят,

сплашват и преследват жени онлайн. Преминването към дистанционна работа и комуникация по време на пандемията допълнително ускори тази тенденция.

- Въпреки че в Италия има закони за борба с киберпреследването, прилагането им продължава да бъде трудно. Бързото развитие на технологиите често изпреварва способността на правната система да регулира и контролира поведението в интернет, което оставя много жертви уязвими.

8.1.5 - Заключение

Италия е постигнала значителен напредък в борбата с насилието над жени чрез законодателни реформи, увеличаване на наказанията и подобряване на услугите за подкрепа. Законът за Червения кодекс и Истанбулската конвенция осигуриха стабилна правна рамка, която гарантира по-бързи реакции и по-силна защита на жертвите. Създаването на специфични престъпления, като порно отмъщение и принудителен брак, както и по-строгите наказания за домашно насилие, преследване и сексуално насилие, отразяват ангажимента на Италия да се справи със сложността на насилието, основано на пола.

Въпреки че правните мерки са напреднали, все още има предизвикателства при прилагането им, особено в райони с недостатъчно ресурси, като например селските райони. Жертвите в тези райони могат да се сблъскат със значителни пречки при достъпа до приюти, правна

помощ или психологическа подкрепа, въпреки наличието на национална линия за помощ и мрежи за борба с насилието.

Въздействието на пандемията COVID-19 допълнително подчерта необходимостта от адаптивни системи за подкрепа. Домашното и сексуалното насилие рязко нараснаха по време на блокирането, което изостри съществуващия социален и икономически натиск върху жените. Въпреки че кампаниите за повишаване на осведомеността увеличи броя на сигналите, недостатъчното докладване остава основен проблем, особено в случаите на насилие от страна на интимния партньор и кибернасилие.

Друго важно предизвикателство е преодоляването на културните норми и обществените нагласи, които затвърждават неравенството между половете. Въпреки че италианската правна рамка е сред най-силните в Европа, социалната промяна е по-бавна, като традиционните роли на половете и патриархалните ценности все още оказват влияние върху начина, по който се възприема и съобщава за насилие. Това важи особено за селските и консервативни общности, където стигмата продължава да възпира жертвите да търсят помощ.

Тенденциите в данните за периода 2019-2023 г. показват ясен напредък по отношение на увеличаването на броя на докладваните случаи и наказателното преследване, но продължаващите проблеми като убийствата на жени и бързото нарастване на кибернасилието отразяват необходимостта от постоянни усилия. Стабилните проценти на убийствата на жени, въпреки засилената правна защита, подчертават

дълбоко вкоренените културни проблеми, с които Италия трябва да продължи да се справя.

В перспектива Италия трябва да надгради постигнатия напредък чрез:

- Осигуряване на по-добър достъп до услуги в селските райони,
- По-нататъшно обучение и подготовка на правоприлагащите органи за разпознаване и предотвратяване на насилието, основано на пола,
- Укрепване на цифровата защита срещу кибернасилие, както и
- Продължаване на кампаниите за повишаване на обществената осведоменост с цел оспорване на обществените нагласи и насърчаване на докладването.

Като поддържа темпото в тези области, Италия може да продължи да подобрява реакцията си срещу насилието, основано на пола, като гарантира, че всички жени, независимо от обстоятелствата, в които се намират, имат достъп до правосъдие, защита и подкрепа.

8.2 - Полша

Насилието над жени в Полша е значителен и сложен проблем. За да го разберем напълно, трябва да разгледаме историята, културата, обществото и правната рамка на страната. Миналото на Полша, белязано от войни и политически сътресения, е повлияло на обществените нагласи по отношение на ролята на половете и насилието. Борбата за независимост често е засенчвала социалните проблеми, включително насилието срещу жени.

Католическата църква има силно влияние в Полша. Нейните традиционни ценности често подкрепят патриархалните семейни структури, което допринася за неравенството между половете и затруднява жертвите на насилие да търсят помощ. Позициите на Църквата по отношение на развода, контрацепцията и абортите могат допълнително да ограничат възможностите на жените и способността им да избягат от отношенията на насилие.

В Полша има закони, насочени към домашното насилие, като например Закона за противодействие на домашното насилие (Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie) от 2005 г. Тези закони обаче понякога са критикувани, че не се прилагат напълно или не са достатъчно всеобхватни. През 2015 г. Полша подписва Истанбулската конвенция за борба с насилието над жени, но продължава политическият дебат относно оттеглянето от договора, като някои твърдят, че той противоречи на традиционните семейни ценности.

Съществуват както правителствени, така и неправителствени организации, които помагат на жертвите на домашно насилие, въпреки че ресурсите им често са ограничени, особено в селските райони. Полша заема ниско място по отношение на равенството между половете в Европа. В Индекса за равенство между половете за 2020 г. Полша е поставена на последно място сред страните от ЕС, което отразява икономическите различия, ограниченото политическо представителство на жените и обществените нагласи, които затвърждават дискриминацията.

Икономическата зависимост от мъжете може да затрудни особено много жените при напускането на отношенията, в които се упражнява насилие. Безработицата, бедността и липсата на достъпни жилища допълнително усложняват този проблем.

Въпреки тези предизвикателства информираността и активността по отношение на насилието, основано на пола, нарастват. Движения като Черните протести (Czarny Protest), които се противопоставиха на строгите закони за абортите, хвърлиха светлина върху по-широки въпроси, свързани с правата на жените. Предишното правителство, ръководено от партията "Право и справедливост" (PiS), зае консервативни позиции по много социални въпроси, като затегна законите за абортите и омаловажи сериозността на домашното насилие. Въпреки че наскоро встъпи в длъжност ново правителство и има надежда за положителна промяна, все още е твърде рано да се оцени нейното въздействие.

8.2.1 - Организации

В Полша различни групи работят за борба с насилието, основано на пола. Те включват правителствени агенции, организации с нестопанска цел и обществени инициативи, като всяка от тях играе решаваща роля в подкрепата на жертвите и повишаването на осведомеността.

Правителствени агенции

- **Министерство на семейството и социалната политика:**

Това министерство разработва програми в подкрепа на жертвите на домашно насилие и е допринесло за създаването на закони за справяне с преследването и сексуалния тормоз.

– **Комисар по правата на човека (Rzecznik Praw Obywatelskich):**

РПО предоставя правна помощ на жертви на насилие, основано на пола, и се застъпва за по-строги закони и политики за защита на правата на жените.

Организации с нестопанска цел

– **Център за правата на жените (Centrum Praw Kobiet):**

Тази организация предоставя правна, психологическа и социална подкрепа на жени, изправени пред насилие, и провежда кампании за повишаване на обществената осведоменост и образователни програми.

– **Фондация La Strada:**

Насочена към борбата с трафика на хора, La Strada подкрепя жертвите, особено жените, и работи за превенция чрез образование и застъпничество.

– **Amnesty International Полша:**

Организацията провежда кампании срещу насилието, основано на пола, и провежда изследвания, за да обърне внимание на въпроси като домашното насилие и правата на сексуалните малцинства.

Групи и инициативи на Общността

- **Фондация "Феминотека":**

Feminoteka поддържа телефонна линия за помощ на жертви на домашно насилие и организира семинари за насърчаване на равенството между половете и предотвратяване на насилието.

- **Мрежа за борба с насилието:**

Мрежа от местни групи, които предоставят пряка помощ на жертвите на насилие и същевременно се застъпват за по-силна защита и системи за подкрепа.

8.2.2 - Правна рамка

Полша е въвела няколко правни механизма за защита на жертвите на домашно насилие, въпреки че прилагането и разпределението на ресурсите често остават непоследователни. Въпреки че има приюти, горещи телефонни линии и консултантски услуги, те не са достатъчно финансирани и са по-малко достъпни в селските райони.

- **Законът за противодействие на домашното насилие**, приет през 2005 г., предвижда механизми като ограничителни заповеди и намеса на полицията за защита на жертвите и отстраняване на извършителите от домовете им.
- **Наказателен кодекс**, който включва наказания за различни форми на насилие срещу жени, включително физическо нападение, сексуално насилие и тормоз.

- **Министерство на семейството и социалната политика**, което изпълнява програми за разширяване на правната защита на жертвите на преследване и сексуален тормоз.
- **Комисар по правата на човека**, който предоставя правна помощ на жертвите и настоява за по-силна защита чрез застъпничество за политики.

Полша подписа Истанбулската конвенция през 2015 г., което доведе до по-строги наказания за извършителите на насилие и до подобряване на процедурите за подкрепа на жертвите. Въпреки това политическата опозиция срещу конвенцията, особено от страна на консервативни и десни групи, твърди, че тя противоречи на традиционните семейни ценности. Това доведе до продължаващи дебати относно потенциалното оттегляне на Полша от договора, въпреки широко разпространените протести и застъпничеството на групи за правата на жените.

8.2.3 - Национални инициативи

- **Национален план за действие за борба с насилието над жени:**
Цялостен план, в който се очертават мерки за предотвратяване на насилието над жени и реагиране на него, с акцент върху подобряване на законодателството, подобряване на услугите за подкрепа на жертвите и повишаване на обществената осведоменост.
- **Синя линия (Niebieska linia):**

Национална гореща телефонна линия, предлагаща незабавна помощ на жертвите на домашно насилие, включително правни съвети, психологическа подкрепа и услуги за намеса.

– **Реакция на системата за спешна медицинска помощ:**

В отговор на нарастването на насилието, основано на пола, особено сред украинските бежанци, Световната здравна организация (СЗО) и националните партньори стартираха инициативи за укрепване на капацитета на полската здравна система за подпомагане на жертвите на насилие по време на извънредни ситуации.

– **Подкрепа за бежанци и разселени лица:**

Полша положи значителни усилия в подкрепа на украинските бежанци, предимно жени и деца, като отговори на техните нужди, свързани със здравето и безопасността, и им предостави временна закрила.

– **Инициатива на ООН Жени и ЕС-ООН:**

Тази инициатива има за цел да сложи край на насилието срещу жени и момичета чрез всеобхватни програми, които включват правни реформи, услуги за подкрепа и стратегии за превенция. Тя също така осигурява по-голямо финансиране за местните женски организации и граждански движения, като им осигурява необходимите ресурси, за да продължат работата си.

8.2.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието

За да се постигне по-задълбочено разбиране на динамиката на насилието срещу жени в Полша, е от решаващо значение да се проучи как различните форми на насилие са се променили с течение на времето. В следващия раздел са представени както сравнителна диаграма, така и подробна разбивка на тенденциите в докладваните случаи на домашно насилие, преследване, сексуално насилие, убийство на жени и кибернасилие между 2018 и 2022 г.

- Домашно насилие

Домашното насилие продължава да бъде сериозен проблем в Полша, а пандемията COVID-19 влошава ситуацията. През 2018 г. полицията е докладвала за около 92 000 интервенции, свързани с домашно насилие, като през 2019 г. броят им ще нарасне до 94 000. Въпреки че през 2020 г. се наблюдава лек спад, случаите остават високи. Жените съставляват над 75 % от жертвите в докладваните случаи.

По време на пандемията се наблюдава ръст на домашното насилие, което отразява глобалните модели на повишено напрежение, дължащо се на затворените помещения. Правните реформи имаха за цел по-добра защита на жертвите, като предлагаха ограничителни заповеди и по-строги наказания за нарушителите.

Жертвите срещат трудности при достъпа до приюти, особено в селските райони, където услугите за подкрепа са ограничени. Здравните

специалисти често нямат подходящо обучение за разпознаване на домашното насилие, което води до недостатъчно докладване.

Както правителството, така и организациите с нестопанска цел разшириха услугите, включително горещите линии и консултациите, въпреки че обхватът остава неравномерен. Кампаниите за повишаване на обществената осведоменост увеличиха усилията за насърчаване на докладването и намаляване на стигмата.

- Преследване

Случаите на преследване са се увеличили по време на пандемията COVID-19, като от 5300 случая през 2018 г. са нараснали до над 6000 по време на блокирането. До 2022 г. случаите леко намаляват до 5 800. Инициативата "Червен код", въведена с цел подобряване на времето за реакция на полицията и приоритизиране на спешните случаи на преследване, подобри защитата на жертвите и рационализира процеса за получаване на ограничителни заповеди.

Жените, особено тези на възраст 18-35 години, съобщават за най-много случаи на преследване. Случаи на преследване се регистрират както в градските, така и в селските райони, въпреки че селските райони са изправени пред по-големи предизвикателства поради по-малкото ресурси.

- Сексуално насилие

През 2019 г. в Полша са регистрирани около 2 500 случая на изнасилване, като през 2021 г. броят им ще нарасне до 2 700. По време

на пандемията рязко нараснаха случаите на сексуален тормоз и насилие, което доведе до по-голямо търсене на услуги за подкрепа.

Младите жени на възраст 15-49 години са непропорционално засегнати. Притокът на украински бежанци от 2022 г. насам също е увеличил уязвимостта сред разселените жени и момичета. Съобщаването продължава да бъде сериозен проблем, като много жертви не желаят да се разкрият поради стигмата. Полагат се усилия за подобряване на докладването чрез по-добро обучение в областта на здравеопазването и услуги за подкрепа.

- Убийства на жени

Броят на убийствата на жени в Полша е нараснал, като през 2019 г. са били убити около 400 жени, често поради домашно насилие. Обикновено извършителите са интимни партньори или членове на семейството.

Градските райони са склонни да съобщават за по-висок брой убийства на жени поради по-добрите механизми за съобщаване, въпреки че в селските райони може да се наблюдава недостатъчно съобщаване поради социалната стигма и ограничените ресурси.

- Кибернасилие

Кибертормозът сред тийнейджърите е нараснал значително, като до 2022 г. почти половината от всички тийнейджъри в Полша ще се сблъскат с него. Тази тенденция до голяма степен се дължи на повишената онлайн активност по време на пандемията.

Повечето инциденти се случват в платформите на социалните медии като YouTube, TikTok и Snapchat. Често срещаните форми на кибертормоз включват наричане с имена, разпространяване на неверни слухове и получаване на откровени изображения.

Жертвите страдат от тревожност, депресия и ниско самочувствие. Усилията за борба с кибертормоза включват блокиране на нарушителите и докладване на инциденти, но участието на училищата и родителите продължава да бъде от решаващо значение.

Въздействие на пандемията

Пандемията изостри домашното насилие, като затварянето на домовете доведе до увеличаване на напрежението в домакинствата и намаляване на достъпа до подкрепа. Въпреки че първоначално броят на сигналите намаля, с отпадането на ограниченията сигналите за насилие се увеличиха.

Пандемията подчерта необходимостта от по-силни и адаптивни системи за подкрепа, които да могат да функционират при извънредни ситуации. Този опит вероятно ще повлияе на бъдещите политики и практики за справяне с домашното насилие.

8.2.5 - Заключение

Полша постигна значителен напредък в борбата с насилието над жени благодарение на подобренията в системите за докладване, правните реформи и засилените услуги за подкрепа. Спешната необходимост от тези промени стана още по-очевидна по време на пандемията COVID-19,

която не само засили съществуващите проблеми, но и стимулира така необходимите иновации в начина, по който страната се справя с насилието, основано на пола.

Ключово развитие е свързано с начина, по който жертвите съобщават за злоупотреба. Властите работиха усилено, за да насърчат повече жертви да подават сигнали, като създадоха по-достъпни системи и обучиха полицейските служители да разглеждат случаите на домашно насилие с по-голямо внимание. Тези усилия, подкрепени от организации като "ООН Жени", доведоха до по-ефективни и съпричастни реакции от страна на правоприлагащите органи.

В същото време правните реформи засилиха защитата на хората в риск. Разширеното определение за домашно насилие в Полша вече включва преследването и сексуалния тормоз, както и по-строги наказания за нарушителите. Жертвите също така имат по-добър достъп до заповеди за защита, което отразява по-широк ангажимент към тяхната безопасност и благополучие. Тези правни промени са от решаващо значение за справяне със сложността на насилието, основано на пола, и за гарантиране, че жертвите получават правосъдието, което заслужават.

Услугите за подкрепа също се развиха, за да отговорят на нарастващите нужди на жертвите, особено по време на пандемията, когато традиционните форми на помощ бяха по-трудно достъпни. Организации като Центъра за правата на жените и фондация "Ла Страда" изиграха жизненоважна роля, като предложиха важна правна помощ, консултации и социална подкрепа. По време на блокирането много от тези услуги бяха прехвърлени онлайн на , за да се гарантира, че помощта остава на

разположение на нуждаещите се. Бързото адаптиране към цифровите системи за подкрепа подчерта устойчивостта и отдадеността на тези организации по време на криза.

Пандемията, макар и да разкри крехкостта на съществуващите системи за подкрепа, доведе и до повишаване на осведомеността и до по-решителна реакция срещу домашното насилие. Първоначално броят на сигналите намаля, тъй като жертвите се оказаха изолирани от своите насилници. Въпреки това, след като ограниченията бяха отменени и кампаниите за повишаване на обществената осведоменост се активизираха, броят на сигналите отново нарасна. Линиите за помощ и онлайн ресурсите се превърнаха в основни инструменти, предлагайки на жертвите начин да потърсят помощ дискретно и безопасно.

Обществената ангажираност и повишеното медийно внимание допълнително промениха отношението към насилието, основано на пола. Организациите на гражданското общество са водещи в застъпничеството за промяна, като работят в тясно сътрудничество с правоприлагащите органи и правителствените агенции за провеждане на политически реформи и укрепване на доверието в общностите. Тези сътрудничества не само подобриха реакциите срещу домашното насилие, но и предизвикаха по-широки разговори за равенството между половете.

В перспектива Полша се ангажира да продължи да развива този напредък. Продължаващите усилия за преодоляване на оставащите пропуски ще се съсредоточат върху това да се гарантира, че всички жертви, независимо от обстоятелствата, в които се намират, имат достъп до необходимата им подкрепа и правосъдие. Това включва

продължаващо обучение на полицията, по-нататъшни правни реформи и устойчива подкрепа за организации с нестопанска цел и обществени групи. Чрез запазване на инерцията и разширяване на тези усилия Полша работи за бъдеще, в което безопасността и равенството са гарантирани за всички.

8.3 - България

Този доклад е създаден в контекста на проект “Red Flag” и има за цел да направи една моментна снимка на проблема домашно насилие и насилието, основано на пола в България.

България няма официална статистика за жертвите и пострадалите от домашно насилие и насилие, основано на пола. Данните се извличат на различен принцип, с различни методи и критерии от ангажираните с проблема организации, сигналите на спешния телефон 112 и от статистиката за заведени и приключили съдебни дела. Много от случаите обаче остават скрити, защото хората не докладват за проблемите или го правят спорадично. По тази причина, много от данните за настоящото проучване са събрани от медийни публикации, интервюта и изявления на представители на различни правителствени и неправителствени организации. Основната цел е да се очертае рамката на проблема и решенията, които се прилагат.

Явлението „домашно насилие“ е сложно, многолико и засяга всеки аспект от живота ни – икономически, психологически, социален,

отношенчески, законов и т.н. Изкореняването му изисква координирана промяна на всяко едно ниво.

Според анкетно проучване „Насилието в България“ всеки втори български гражданин определя проблема с домашното насилие като много съществен – 54 % оценяват сериозността му между 8 и 10 по десетобална скала. Това мнение споделят почти в еднаква степен различните социално-демографски групи, включително мъжете и жените. Насилието, основано на пола, също се определя като сериозен обществен проблем – 45 % от анкетираните му придават значимост между 8 и 10 по десетобалната скала.

Каузата за защита на жените от насилие е сравнително нова и в световен план. ООН започва кампанията си, посветена на този проблем, като обявява 25 ноември за международен ден на борбата срещу насилието над жени едва през 2000 г.

Към днешна дата темата е особено чувствителна за обществото. За съжаление това стана и с цената на жертвите, чийто истории получиха медийна популярност. От данни в проведено национално представително изследване на тема „Насилието в България“ от 2019 г. три четвърти от всички случаи на насилие, случили се на хората през последната една година, са именно домашно насилие, а за 56,6% най-тежката ситуация на насилие, което някога са преживели, също е била в дома им. Дълги години темата бе подменяна с противопоставяне на Истанбулската конвенция и страха от джендър идеологията. До голяма степен това блокираше поставянето на същинския проблем, а именно „Как да спрем насилието?“. Отговорът на този въпрос осветява множество задачи, които изискват обединени усилия на цялото общество като: система за превенция, повишаване на информираността, бързо и координирано работеща система за защита на жертвите, услуги за работа с

насилниците, повишаване на доверието към институциите, подаване на сигнали както от жертвите, така и от техни близки и много др.

Терминът „домашно насилие“ е добре познат у нас (през 2005г. излиза Закон за защита от домашното насилие), но понятието „насилие, основано на пол“ все още слабо се употребявано, съдържанието му е неясно за обществото и се препокрива с насилие над жени. Част от НПО провеждат кампании за уточняване на обхвата и съдържанието на явлението и провеждат обучителни и застъпнически кампании за ограничаването му.

8.3.1 - Организации

Няколко български организации, както правителствени, така и неправителствени, работят за борба с насилието, основано на пола, и подкрепят жертвите чрез правна помощ, кризисна интервенция и кампании за повишаване на осведомеността.

Основни институции, ангажирани със защита и превенция

- **Министерството на правосъдието** – въвежда изменения и стъпки за промяна в Закона за защита от домашното насилие, разработва Национален координационен механизъм, в който са разписани конкретните ангажименти и начинът на взаимодействие между отговорните институции и доставчиците на специализирани услуги; разработва нов Правилника за прилагане на ЗЗДН.
<https://mjs.bg/home/index/3e30cbf5-ab76-407f-8fb7-87400364aa48>
- **Национален съвет за превенция и защита от домашното насилие към Министерски съвет** - извършва комплексни функции по налагане на политики, координация, актуализация и разработка на програми в областта на превенцията и защитата от домашно насилие. Събира и анализира информация, разработва проекти и

дава становища. Осъществява и международни сътрудничества, като обменя информация и добри практики. Всяка година изработва Национална програма за превенция и защита от домашно насилие. Предстои изграждането на Националната информационна система.

https://iisda.government.bg/ras/executive_power/council/3713

- **Агенцията за социално подпомагане към Министерство на труда и социалната политика** <https://www.mlsp.government.bg/> АСП чрез териториалните си поделения има конкретни задължения при прилагане на Закона за защита от домашно насилие (ЗЗДН). През 2024 година е заложено организиране на кризисни центрове във всички 28 области в страната и поддръжка на мрежа от специализирани услуги за възрастни и деца, жертви на насилие. В момента у нас има центрове за подслон на жени и деца, претърпели домашно насилие, само в 17 от 28 области. Спешни приеми се извършват в още шест области. Тези места обаче нямат възможност да оказват юридическа помощ за ограничителни заповеди, както и психологическа подкрепа.

<https://www.pulsfoundation.org/bg/learn-more/mesta-za-pomost-i-podkrepa.html>

<https://charitybar.online/help/>

<https://www.dnes.bg/obshtestvo/2023/08/08/samo-v-17-oblasti-ima-centrova-za-jeni-postradali-ot-nasilie.578992>

- **Министерството на вътрешните работи** - работи в насока защита, разследване и превенция от домашно насилие – в тази връзка е изработена и Програма за превенция и защита от домашно насилие.

<https://eu-hr.mvr.bg/>

- **Омбудсманът** е обществен защитник, който насърчава и защитава правата на човека и основните свободи. Той е висш и независим

конституционен орган, ангажиран и с проблемите на насилието над жени и домашното насилие.

<https://www.ombudsman.bg/bg>

- **Национален статистически институт** - провежда изследвания и събира официалната статистика на насилието над жени и домашното насилие.

<https://www.nsi.bg/bg/content/19882/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8/%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B5-%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB>

Основни неправителствени организации

- **Фондация П.У.Л.С.** - повече от 20 години оказва помощ и подкрепа на пострадали от насилие и/или трафик на хора. Екип от психолози, социални работници, адвокати и други специалисти оказват денонощна подкрепа на пострадалите в кризисен център, гореща телефонна линия и консултативна програма.

<https://pulsfoundation.org/bg/>

- **Фондация „Асоциация Анимус“** - Фондация „Асоциация Анимус“ е основана от жени, професионалисти в помагащите професии – психолози, психотерапевти, социални работници. Създадена е през 1994 г., през 2001 г. придобива статут на организация в обществена полза. Мисията на Анимус е да насърчава здравословната комуникация между хората и равенството между половете в българското общество. Поддържа 24 часова Национална гореща телефонна линия за пострадали от насилие.

<https://animusassociation.org/programi-uslugi/goreshhta-linia/>

- **Български фонд за жените (БФЖ)** – гарантиране на правата на момичетата и жените, за повишаване на информираността на

обществото относно половете стереотипи и за тяхното изкореняване, за премахването на всички форми на дискриминация и насилие, основано на пола, както и за постигането на реална равнопоставеност между половете. <https://bgfundforwomen.org/bg/>

- **Сдружение „Асоциация Деметра“** - осигуряване на пространство, където жените преживели насилие могат да получат емоционална помощ от която се нуждаят; Работи в насока за постигане на равенство на половете, като основна и неделима част от икономическото, социално и демократично развитие; елиминиране на насилието основано на пола – домашно насилие, трафик на жени, сексуално насилие на работното място; елиминиране на джендър стереотипите в обществото в образование, култура, трудов пазар, медии.

<https://demetra.bg/>;

https://pirogov.eu/bg/pirogov-i-asotsiatsiia-demetra-obuchavat-sluzhiteli-na-bolnitsata-kak-da-razpozvat-zhertvi-na-doshno-nasilie_p1782.html

- **Фондация „Център Надя“** - има за цел да способства за преодоляване на последиците от преживяно насилие за подобряване психичното здраве на българина. Организацията подпомага създаването на психо-социални центрове в страната, които да оказват подкрепа и съдействие на жени, жертви на насилие и техните деца, както и за лица-жертви на трафик.

<https://www.centrenadja.com/>

- **Фондация ДА** - консултации при домашно насилие (физическо, психическо, емоционално, сексуално насилие). Безплатни юридически и психологически консултации.

<https://www.dafoundation.bg/>

- **Фондация "Български център за джендър изследвания" (БЦДИ)** - равенството между половете, насилието срещу жените, недискриминацията и репродуктивните права, като предоставя

информация, изготвя изследвания, анализи и проектозаконови в тези сфери, провежда кампании и лобира за законодателни промени във визираните области, предоставя обучение и консултации за професионалисти и работи в широка мрежа от организации, публични институции и експерти. <https://bgrf.org/>

- **Фондация „Х&Д Джендър Перспективи”** - насърчаване на равенството и равните шансове на всички граждани в обществото чрез подпомагане на социално слабите и други лица, жертви на дискриминация, нуждаещи се от закрила и подпомагане на тяхната интеграция и личностна реализация. <https://hdgender.eu/>
- **Сдружение „Асоциация Ная“** - оказване на психо-социална подкрепа, помощ и консултиране на уязвими групи от общността за постигане на равнопоставеност. Работи в областта на защита и превенция от домашно насилие на деца жени и възрастните хора и особено на възрастните жени. <https://www.naia-tg.com/>
- **Женско сдружение „Екатерина Каравелова”** - защита правата на жените и децата, жертва на домашно насилие и трафик; предоставяне на социални услуги на лица, които са затруднени или не могат да задоволят свои основни жизнени потребности. <https://www.ekaravelova.org/>
- **Сдружение „Център Мария”** - формирането на социални нагласи за толерантност към различията, за уважение към страданието и непримиримост към насилието във всичките му форми; лобиране за създаване на държавни и институционални механизми за защита интересите на жертвите на домашно насилие и трафик и на хората в неравностойно положение.
<https://centermaria.org/>
- **Фондация „Будителките“** – дейности срещу домашното насилие и гаранция правата на жените; програми за директна помощ за хора засегнати от домашно насилие, промяна на общественото

разбиране на проблема и застъпничество.
<https://www.thewakeupfoundation.org/>

- **Фондация „SOS – Семейства в риск“** – гр. Варна - Мисията на Фондация “SOS-семейства в риск” е подобряване качеството на живот и повишаване на гражданската чувствителност, отговорност и ангажираност към деца, семейства и групи в риск или потенциален риск от негативни социални явления.
<https://www.varnanamladite.com/?idpub=462>
- **Сдружение „Център Динамика“** – гр. Русе - оказване на психо-социална подкрепа, правна помощ и консултиране на уязвими групи от общността за постигане на равнопоставеност.
<https://dinamika-ruse.bg/>
- **Фондация „Знание, Успех, Промяна“** – гр. Дупница
- **Фондация „Emprove“** - организация, насочена към жени, които преминават или вече са излезли от връзка с насилник. Мисията ни е да повишим осъзнатостта към най-ранните прояви на насилие във взаимоотношенията, да променяме обществените нагласи, както и да подкрепяме жени и момичета, преживели насилие.
<https://emproveproject.com/>
- **Кризисен център „Ново начало“** - гр. Гоце Делчев –
<https://infomreja.bg/vandali-podpaliha-plastmasov-kontejner-v-goce-delchev-73590.html>
- **Кризисен център за лица „Търновград“** - Кризисен център е комплекс от социални услуги за лица, пострадали от насилие, трафик и бедствия, които се предоставят за срок от 3 до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране

или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

<https://www.veliko-tarnovo.bg/bg/socialni-dejnosti-/socialni-uslugi-za-va-zrastni/krizisen-centr-za-lica/>

- **Кризисен център за лица (възрастни/родители и деца), пострадали от домашно насилие и трафик** - Кризисен център (КЦ) е комплекс от социални услуги за деца и лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок до 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса.

<https://www.dimitrovgrad.bg/bg/krizisen-tsentar-za-litsa-vazrastni/roditeli-i-detsa-postradali-ot-domashno-nasilie-i-trafik/>

Други действащи звена

- **Националното бюро за правна помощ** – НБПП – създадено към Министерството на правосъдието и предоставя безплатна правна помощ.
<https://www.mjs.bg/home/index/1201f1c6-798b-41b6-a874-052e228ac8a1>
- Социалните услуги, към които могат да бъдат насочвани деца и лица, жертви на насилие, на територията на страната, към момента са:
 - 20 кризисни центъра за деца - общ капацитет 212 места,
 - 8 кризисни центъра за възрастни лица - общ капацитет 94 места,

- o 146 центъра за обществена подкрепа - общ капацитет 6050 места,
- o Общностен център за деца и семейства - общ капацитет 30 места
- o 12 Звено „Майка и бебе” - общ капацитет 75 места

8.3.2 - Правна рамка

Анализът на правната уредба изисква да разгледаме един по-дълъг период, през който са настъпили много промени в обществено-политическия живот на България.

Важно е да се отбележи, че въвеждането на термина "домашно насилие" не е просто усъвършенстване на правната рамка. То отразява дълбоки процеси на промяна в обществените нагласи, икономически промени, ценности, разбирания, взаимоотношения. Окачествяването на дадено поведение като акт на домашно насилие следва пътя на разбирания като например: "Не е ли това?

- те са семейство и ние не можем да им се месим;
- ако не ви ревнува, значи не ви обича;
- жената трябва да бъде мълчалива и послушна;
- тя го е поискала, тя е виновна;
- ако е постъпил така, сигурно е имало причина;
- мъжът внася парите в къщата и заслужава уважение;
- това е в природата на всеки човек и на много други.

до реализации като:

- това не трябва да се случва;

- нямате право да го правите;
- имате право на защита;
- не е нужно да се примирявате с това;
- любовта не трябва да наранява;
- не сте слаби и т.н.

Този дълъг път на промени е отразен в държавната правна рамка. Като член на ЕС България синхронизира законодателството си с европейските норми.

До 2005 г. "домашно насилие" като термин не фигурира в законите на страната. Това не отразява отсъствието на явлението в живота на българите, както и липсата на наказателно преследване на виновните, като заведените дела са с друга категоризация - телесна повреда, убийство, принуда, изнасилване и др.

През март 2005 г. настъпва преломен момент в защитата от домашно насилие с обнародването на **Закона за защита от домашно насилие**. Законът има за цел да предостави бърза и ефективна защита и да осигури помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие или в риск от такова, както и да упражни превантивно и възпиращо действие спрямо извършителя на насилието. Той дава легална дефиниция на понятието и посочва кой и в какви случаи може да търси защита от съда, а при наличие на непосредствена опасност за живота или здравето - от полицията. Защитата от насилие, основано на пола, все още не е обект на самостоятелна правна уредба в нормативен акт с ранг на закон, извън предвиденото в нормите на Наказателния

кодекс. До 2023 г. Законът за защита от домашно насилие ще претърпи множество изменения и допълнения, като се разширява понятието "домашно насилие", добавят се лицата, които могат да търсят защита, удължава се срокът на действие на мерките и т.н.

Други правни актове, свързани със защитата на жертвите на домашно насилие:

- **Правилник за прилагане на Закона за защита от домашно насилие**, - приет през 2010 г., който урежда:
 - o 1. прилагането на мерки за защита от домашно насилие
 - o 2. взаимодействието между държавните органи и юридическите лица, които работят за защита от домашно насилие
 - o 3. финансиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел за разработване и изпълнение на програми и обучения.
- **Семеен кодекс** - Семейният кодекс урежда отношенията, основани на брак, родство по права линия и осиновяване, както и настойничество и попечителство.
- **Закон за равенството на жените и мъжете**; равно третиране на жените и мъжете и забрана на дискриминацията и насилието, основани на пола
- **Законът за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления** - урежда условията и реда за подпомагане и финансова компенсация от страна на държавата на

пострадали от престъпления български граждани или граждани на държави - членки на Европейския съюз. Това включва и домашното насилие.

- **Наказателно-процесуален кодекс** - разпити за домашно насилие.
- **Закон за социалните услуги** - урежда предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги в Република България, включително за жертвите на домашно насилие.
- **Правилник за организацията, устройството и дейността на Националния съвет за превенция и защита от домашно насилие,**
- **Стратегия "Борба с насилието, защита и подкрепа на жертвите".**
- **Национална програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора и защита на жертвите за 2023 г.**

Под влиянието на обществения натиск ("Случаят Дебора") и данните от проучването на Министерството на правосъдието през 2023 г. се извършва значителна реформа на законодателството за защита от домашно насилие и насилие, основано на пола. Поради сложността на случаите на домашно насилие между партньори, които живеят без брак и не споделят общо домакинство, законодателят дефинира понятието "интимна връзка", което предизвика много спорове сред юристите и обществеността.

8.3.3 - (Не)приемането на Истанбулската конвенция

Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, наричана още Истанбулска конвенция, е документ, който определя златен стандарт за работата на институциите. Тя беше предложена за подписване на 11 май 2011 г. в Истанбул, Турция, и влезе в сила на 1 август 2014 г. България, представлявана от тогавашния министър на правосъдието Екатерина Захариева, подписа конвенцията на 21 април 2016 г.

През юли 2017 г. "Алианс за защита от насилие, основано на пола", обединяващ 11 организации от цялата страна, и фондация "Български център за джендър изследвания" отправиха публично искане за незабавна ратификация на конвенцията.

На 28 ноември 2017 г. заместник-министърът на правосъдието Десислава Ахладова обяви по време на кръгла маса, организирана от Българския фонд за жените, че Истанбулската конвенция ще бъде ратифицирана до края на 2017 г. Беше сформирана група от правителствени и неправителствени организации, която да изготви Стратегия за въвеждане на принципите и изискванията на Истанбулската конвенция в българското законодателство.

През 2018 г. българският Конституционен съд прие, че тя е застъпвала правни концепции, свързани с понятието "пол", които са несъвместими с основните принципи на Конституцията.

"В член 216, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз се посочва, че споразуменията, сключени от Съюза, са

задължителни за неговите институции и държави членки", посочи Комисията.

Срещу Конвенцията се провеждат множество протести, подписки и дебати. Споровете са изцяло за дефинициите на понятията "социален пол" и "полова идентичност", а противниците на Конвенцията съзират опасност от популяризиране на джендър идеологията в България. Тълкуването им е, че тя ще легализира "пола по избор" и еднополовите бракове, ще разруши традиционното християнско семейство. За кратко време всички опозиционни партии застанаха срещу ратификацията на Конвенцията. На 22 януари 2018 г. Светият синод на БПЦ публикува обръщение към православните християни, гражданите и представителите на държавната власт в страната, в което призовава Народното събрание да не ратифицира конвенцията. В същото време над 140 неправителствени организации публикуваха призив към Народното събрание да ратифицира Конвенцията. Те представят данни, според които за хиляди български жени насилието е ежедневно явление. Според статистиката от 2016 г. 90% от 311-те клиентки на фондация ПУЛС са страдали от насилие, основано на пола, както и техните деца. Те страдат предимно от домашно насилие над жени и майки в семейството, системно стават свидетели или са подложени на различни видове насилие, включително сексуално. През същата година (2018 г.) 107 университетски преподаватели подписаха писмо за ратификация.

България е една от шестте държави, които отказаха да ратифицират конвенцията, което забавя приемането ѝ на ниво ЕС. През май 2023 г.

Европейският парламент гласува решение, с което се съгласи Съветът на ЕС да завърши процеса на ратификация на Истанбулската конвенция. Препоръката беше одобрена в две отделни гласувания с огромно мнозинство - над 450 гласа от около 600 участващи членове на ЕП. От 1 октомври Истанбулската конвенция за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие влезе в сила в целия Европейски съюз (ЕС). В България това се случи само частично. Като член на ЕС България е длъжна да прилага правото на съюза в областите, в които се прилага и правото на ЕС. В повечето си разпоредби той ще бъде действащ закон за Република България, но не и в своята цялост.

8.3.4 - Национални инициативи

В България има редица ефективни национални инициативи, насочени към справяне с насилието над жени, с подкрепата както на държавни органи, така и на неправителствени организации, като например:

1. **Кампания "Не сте сами"**, която привлича вниманието към насилието над жени, като включва публични личности, които повишават осведомеността и помагат за колективен отговор.
2. **Спешен фонд за пострадали от домашно насилие**, създаден от Българския фонд за жените, фондация BCause и Българския дарителски форум, този фонд възникна по време на COVID-19, за да осигури спешна подкрепа на жертвите и организациите, които ги обслужват, като кризисни центрове и служби за правна помощ.
3. **Мониторинг на медиите на Българския хелзинкски комитет**, който в отговор на нарастващия брой убийства на жени събира

данни за умишлени убийства на жени чрез мониторинг на новинарските източници, създавайки прозрачен регистър на случаите.

4. **Изследването на Националния статистически институт за насилието, основано на пола**, което се подкрепя от Европейската комисия и предоставя важни данни за разпространението на насилието, основано на пола, в България.
5. **Полицейско обучение на Фондация "Анимус"**, което провежда специализирано обучение за полицейски служители, целящо да им даде умения за оказване на подкрепа на жертвите на домашно насилие.
6. **Програмата на Асоциация Naya за защита на възрастните жени**, финансирана от програмата CERV на ЕС, подобрява междуинституционалните мерки срещу насилието над възрастни жени.
7. **Проектът PATTERN на център "Амалипе"**, насочен към ромските общности, работи за предотвратяване на домашното насилие, като обучава жените за техните права и предлага ресурси за подкрепа. Филмът им "Обърни страницата" подсилва това послание.
8. **Образователният филм на асоциация NAYA** ("Sevda - съдба или копнеж") използва разказване на истории, за да повиши осведомеността за последиците от насилието над жени, като обръща внимание на преживяванията на оцелелите.

9. **Фондация "ПУЛС"** има за цел да подобри системите за подкрепа на пострадалите от домашно насилие, като им осигури своевременен достъп до помощ и ресурси.

8.3.5 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието

През последните години България е изправена пред нарастваща загриженост относно домашното насилие и насилието, основано на пола. Пандемията от COVID-19 задълбочи тази криза, като завари много жертви в опасна среда с ограничени възможности за помощ. Въпреки че проблеми като домашното насилие, преследването и кибернасилието привличат все повече внимание, дълбоко вкоренената стигма и ограничените ресурси продължават да затрудняват докладването и подкрепата. Въпреки това, повишената обществена осведоменост и правните постижения отразяват обществото, което започва да се изправя срещу тези предизвикателства, стремейки се към по-безопасно бъдеще на фона на сложните и променящи се заплахи.

– Домашно насилие

Домашното насилие остава дълбоко вкоренен проблем в България, който засяга голяма част от населението и се проявява в различни форми - емоционално, физическо, сексуално и икономическо насилие. Според проучване от 2021 г., проведено от Националния статистически институт (), 28% от жените на възраст 18-74 години съобщават, че са преживели домашно насилие в някакъв момент от живота си, като най-често

срещани са емоционалното и психологическото насилие. Икономическото насилие, което ограничава достъпа на жените до финансови ресурси и вземането на решения, също остава значителен проблем, засягащ тяхната независимост и безопасност.

През първата половина на 2022 г. са регистрирани 736 случая на домашно насилие, в които са участвали 188 жени, 6 мъже, 542 деца и 10 лица с увреждания. До 2023 г. регистрираните случаи са се увеличили значително - 4590 случая, от които 2828 са довели до заповеди за защита. Въпреки че мерките за защита са се увеличили, достъпът до ресурси като приюти остава ограничен, особено в селските райони, където жертвите често са изправени пред значителни логистични и финансови пречки, за да избягат от злоупотреба.

Проучване на изследователския център "Тренд" от началото на 2024 г. показва сложните обществени нагласи по отношение на домашното насилие: 82% го признават за сериозен проблем, но 48% смятат, че семейните проблеми трябва да се решават насаме. Други резултати разкриват, че 20 % смятат ревността за признак на любов, 15 % намират за приемливо да проверяват личните съобщения на партньора, а 13 % не разглеждат удрянето като насилие. Освен това 55 % от анкетираните не вярват в способността на българската съдебна система да се справи със случаите на домашно насилие, което подчертава общественото недоверие и необходимостта от реформа. В същото време 67% подкрепят по-строги закони и наказания, което отразява желанието за по-голяма отчетност и защита.

– Преследване

Преследването, което през 2018 г. стана наказуемо престъпление според българското законодателство, когато е свързано с домашно насилие, привлича все повече внимание като форма на злоупотреба, която изисква по-силна защита. Законодателството вече позволява присъди до пет години за преследване и психически тормоз. Резултатите от общоевропейско проучване показват, че 18 % от българските жени са били преследвани от 15-годишна възраст, а 5 % са преживели тормоз в рамките на една година преди проучването. Въпреки разпространението, 74% от жертвите на преследване не съобщават за инцидентите в полицията, поради възприети пречки и липса на подкрепа. Освен това 21 % от жертвите на преследване са издържали на тормоза повече от две години, което подчертава необходимостта както от усилия за превенция, така и от подобряване на достъпа до ограничителни заповеди и спешна помощ.

– Сексуално насилие

Сексуалното насилие засяга широк кръг от жени в България, но младите жени и тези в интимни партньорски отношения са непропорционално засегнати. Данните на НСИ от 2021 г. разкриват, че 11,9 % от жените на възраст 18-74 години съобщават, че някога са преживели физическо или сексуално насилие, а 20,5 % от жените са били подложени на насилие от страна на интимния партньор. Младите жени на възраст между 18 и 29 години са особено уязвими, като 36,3% от тях съобщават, че са били изнасилени от настоящ или бивш партньор. Освен това тормозът на

работното място продължава да бъде сериозен проблем, засягащ 12,2 % от жените в професионалните среди, а 28 % от жените съобщават за насилие в детството, често от един от родителите им.

Културната стигма продължава да подтиква броя на сигналите, тъй като много жертви се колебаят дали да се разкрият. За да се противодейства на това, доставчиците на здравни услуги преминават специализирано обучение за разпознаване на признаците на злоупотреба, оказване на подкрепа на жертвите и насочването им към подходящи ресурси. Надеждата е, че подобреното обучение и информираността на професионалистите ще увеличат броя на сигналите и ще подобрят качеството на подкрепата, която е на разположение на пострадалите.

– Убийства на жени

Убийствата на жени, особено тежка проява на домашно насилие, са тревожно често срещани в България, като често като извършители се посочват интимните партньори или членове на семейството. Официалните данни сочат 33 случая на умишлени убийства, свързани с домашно насилие през 2021 г., като фемцидите се регистрират по-често в градските райони, където жертвите имат по-лесен достъп до услуги за подкрепа. Това разделение между градските и селските райони обаче създава предизвикателство, тъй като ограничените ресурси в по-малките градове означават, че фемцидите често остават неразкрити или не се съобщават. Данните от медийния мониторинг на Българския хелзинкски комитет сочат най-малко 26 фемцида през 2022 г., 21 през 2023 г. и 5

досега през 2024 г., въпреки че истинският брой може да е по-висок поради недостатъчно докладване в изолираните общности.

– Кибернасилие

Кибернасилието се превърна в сериозен проблем в България, който засяга най-вече по-младите хора, тъй като достъпът до интернет и използването на социални медии се увеличават. През 2023 г. проучване разкрива, че всяко седмо дете съобщава, че е било жертва на онлайн тормоз или преследване. Същевременно 37% от децата, които са преживели онлайн насилие, съобщават, че не са се чувствали способни да споделят преживяното с други хора, което подчертава изолацията, често свързана с кибернасилието. В резултат на това само през първите девет месеца на 2023 г. Националният център за безопасен интернет е регистрирал над 32 000 сигнала за вредно онлайн съдържание, което представлява 79% увеличение спрямо предходната година. Над 90 % от тези съобщения са свързани със сексуална експлоатация на деца, което подчертава неотложната необходимост от превантивни мерки и интервенции.

За да се бори с кибернасилието, България е създала няколко горещи линии за подкрепа, като Националната линия за закрила на детето и отдел "Киберпрестъпност", които предлагат подкрепа на деца и семейства. Въпреки тези ресурси, разпространението на кибернасилието подчертава необходимостта от повишаване на цифровата грамотност, по-строги правила за безопасност и образователни програми, които да помагат на младите хора да се ориентират в онлайн рисковете.

Въздействие на пандемията COVID-19

Пандемията COVID-19 доведе до нова вълна от предизвикателства, като заповедите за оставане вкъщи увеличиха случаите на домашно насилие. В началото на пандемията неправителствените организации съобщават за 30 % увеличение на обажданията на горещата линия от жертви, като много от обаждащите се са деца, които са били свидетели или са преживели насилие у дома. Само през първите няколко месеца девет жени загубиха живота си от домашно насилие, а полицията е разгледала 3500 случая на семейно насилие и е издала 600 заповеди за защита само в София. При ограничените възможности за придвижване и многото жертви, затворени в общи домове с насилниците си, ситуацията разкрива "тиха пандемия" от насилие.

В отговор на това организации като Българския фонд за жените и фондация BCause стартираха спешни инициативи като фонд "Невидима първа линия", предназначен за подпомагане на организации, предоставящи правни, психологически и социални услуги на жертвите на домашно насилие. До 2021 г. случаите на домашно насилие са се увеличили с 10 % в сравнение с 2020 г., като е нараснал и процентът на нарушенията на заповедта за защита. Пандемията оголи пропуските в инфраструктурата за подкрепа в България и подчерта необходимостта от устойчиви, адаптивни решения, способни да подкрепят жертвите дори по време на национални кризи.

8.3.6 - Заключение

България е изправена пред сложни предизвикателства при справянето с домашното насилие и насилието, основано на пола - проблем, който се изостря от културната стигма, недостатъчното докладване и ограничените ресурси. Въпреки липсата на централизирана система за данни, обширни данни от правителството, медиите и неправителствените организации подчертават сериозността на домашното насилие, преследването, сексуалното насилие, убийствата на жени и кибернасилието в цялата страна. Правната рамка на страната е претърпяла значително развитие, като ключов момент е приемането на Закона за защита от домашно насилие през 2005 г. Въпреки това обществените нагласи и пропуските в правната яснота, особено по отношение на термини като "насилие, основано на пола", продължават да възпрепятстват напредъка.

Усилията на правителствени органи, като Министерството на правосъдието и Агенцията за социално подпомагане, и на ключови неправителствени организации, сред които фондация "П.У.Л.С." и асоциация "Анимус", водят до напредък в подкрепата на жертвите, кампаниите за повишаване на осведомеността и застъпничеството за реформи. Неотдавнашните инициативи - като специализираното обучение на полицията и създаването на фондове за спешна помощ по време на пандемията COVID-19 - подчертават значението на отзивчивите и адаптивни системи за подкрепа. Освен това дебатите около частичното приемане на Истанбулската конвенция в България

илюстрират както пречките, така и спешната необходимост от привеждане на законодателството в съответствие със стандартите на ЕС относно насилието, основано на пола.

Макар че обществената осведоменост и напредъкът в политиките показват все по-голямо обществено признание на тези проблеми, пътят на България към значима промяна ще изисква постоянни усилия на всички нива. От решаващо значение са всеобхватните системи за превенция, увеличаването на услугите за подкрепа на жертвите, образованието за разчупване на вредните стереотипи и по-голямото доверие в институционалните реакции. Докато страната се движи по този сложен път, обединените усилия на правителствените агенции, неправителствените организации и обществеността ще бъдат от съществено значение за осигуряването на по-безопасно и по-справедливо бъдеще.

8.4 - Кипър

Домашното насилие и насилието над жени са широко разпространени проблеми, които засягат обществата в световен мащаб, без да познават културни, икономически и географски граници. В Кипър тези форми на насилие, за съжаление, все още остават критичен социален проблем, засягащ отделните хора, семействата и обществото като цяло. През последните години беше направено много с много законодателни подобрения и беше повишена осведомеността чрез различни действия, но домашното насилие и насилието срещу жени все още съществуват,

което изисква постоянни и съгласувани усилия за справяне с последиците от тях.

Кипър е малко общество и демонстрира уникално социално-политическо поведение с различен контекст за разглеждане на домашното насилие и насилието срещу жени. След турската инвазия през 1974 г. Република Кипър е разделена на две и в резултат на това преживява значителни политически и социални сътресения. Всичко това се отрази на социалната динамика и на отношението на обществото към насилието, основано на пола.

През последните години, и особено в свободната част на Република Кипър, бяха направени няколко стъпки напред в признаването и справянето с домашното насилие и насилието, основано на пола, чрез различни законодателни подобрения, кампании за повишаване на обществената осведоменост и услуги за подкрепа на жертвите.

Домашното насилие в Кипър не е ограничено до една демографска група и засяга всички социално-икономически класи, възрасти и националности. Сложната взаимовръзка между традиционните роли на половете, икономическите зависимости и социалните норми често изостря проблема, което затруднява жертвите да потърсят помощ. Много от жертвите на домашно насилие в Кипър са изправени пред значителни пречки, включително стигма, страх от отмъщение и липса на информираност за наличните ресурси.

Тези пречки често са по-сериозни в селските райони, където достъпът до услуги за подкрепа може да е ограничен. Много от жертвите на домашно насилие в Кипър са изправени пред значителни пречки като стигма, страх

от отмъщение и липса на информация за наличните ресурси за подкрепа. Тези бариери често са по-сериозни в селските райони, където достъпът до услуги за подкрепа може да е ограничен.

В Кипър насилието срещу жени е важен проблем в по-широкия спектър на домашното насилие. То обхваща широк спектър от злоупотреби - от физическо и сексуално насилие до психологическа и икономическа принуда. Статистически, както и в останалата част на света, жените в Кипър са непропорционално засегнати от насилие от страна на интимния партньор. Кипърското общество има традиционна патриархална структура, която в съчетание с културните нагласи на едно малко общество, толериращо насилието, основано на пола, допринася за появата и продължаването на насилието срещу жени. Законодателството, което се е подобрило в тази област през последните години и помага за защита на правата на жените и осигуряване на справедливост, за съжаление, неговото прилагане остава непоследователно и жертвите често се сблъскват с пречки в правната система.

Кипър е предприел стъпки за привеждане в съответствие със стандартите на Европейския съюз относно равенството между половете и насилието срещу жени. Ратифицирането на Истанбулската конвенция през 2017 г. беше много важен етап, който ангажира Кипър да предприеме всеобхватни мерки за предотвратяване на насилието, защита на жертвите и съдебно преследване на извършителите.

Освен това създаването на Консултативния комитет за превенция и борба с насилието в семейството и приемането на Националния план за действие за равенство между половете (2019-2023 г.) отразяват

ангажимента на Кипър за решаване на тези въпроси. Прилагането на тези политики обаче изисква постоянен мониторинг, адекватно финансиране и устойчива политическа воля.

Министерството на правосъдието и обществения ред, заедно с полицията и социалните служби, също са ключови институции за справяне с насилието срещу жени.

8.4.1 - Организации

Множество организации и агенции в Кипър работят активно в борбата с насилието над жени, като предлагат услуги като правна помощ, спешен подслон и обществено образование:

Правителствени агенции

- **Министерството на правосъдието и обществения ред**, което отговаря за формирането на политики и надзора на правоприлагането, свързано с домашното насилие;
- **Министерство на труда и социалното осигуряване**, което предоставя социални услуги, включително приюти и консултации;
- **Министерство на здравеопазването**, което управлява здравните услуги за жертвите, включително медицинска и психологическа помощ;
- **Кипърска полиция**, която разследва случаи на домашно насилие и осигурява защита на жертвите;
- **Служба на комисаря по администрацията и защитата на правата на човека (омбудсман)**, която разглежда жалби, свързани

с нарушения на правата на човека, включително насилие, основано на пола;

- **Кипърското женско лоби** е мрежа от девет организации, които насърчават равенството между половете и се застъпват срещу насилието над жени;
- **Асоциация за превенция и справяне с насилието в семейството (SPAVO)**, която управлява приюти и предлага консултации и правна помощ на жертвите;
- **Кипърска асоциация за семейно планиране**, която предоставя услуги в областта на сексуалното и репродуктивното здраве, като се фокусира върху проблемите на насилието, основано на пола;
- **Средиземноморски институт за изследвания на пола**, който провежда изследвания и осигурява обучение на професионалисти, занимаващи се с насилието, основано на пола.

8.4.2 - Правна рамка

Кипър значително укрепил правната си рамка с няколко закона, предназначени за предотвратяване, преследване и справяне с насилието срещу жени:

- **Закон за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (2021 г.)**, в който домашното насилие се дефинира широко и включва физическо, сексуално, психологическо и икономическо насилие, като се привежда в съответствие с Истанбулската конвенция.

- **Заповеди за защита и ограничителни заповеди**, които са Съгласно Закона за предотвратяване на насилието в семейството и защита на жертвите (2000 г.) жертвите могат да подават молби за заповеди за защита, за да ограничат достъпа на извършителя.
- **Изменения в Наказателния кодекс**, с които се засилват наказанията за домашно насилие и се криминализират преследването, кибертормозът и споделянето на интимни снимки без съгласието на страните.

8.4.3 - Национални инициативи

Кипър е осъществил няколко национални инициативи за предотвратяване на насилието над жени и реагиране на него:

- **Национален план за действие за равенство между половете (2019-2023 г.)**, който има за цел да се справи с насилието, основано на пола, чрез превенция, защита и услуги за подкрепа.
- **Национален план за действие за изпълнение на Резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН относно жените, мира и сигурността (2021-2025 г.)**, който се фокусира върху участието, овластяването и защитата на жените.
- **Кампания "Разруши мълчанието"** - инициатива за повишаване на осведомеността, насърчаваща съобщаването на случаи на домашно насилие, с широк медиен обхват чрез социалните медии, телевизията и радиото.

8.4.4 - Сравнение на тенденциите в областта на насилието

Анализът на насилието срещу жени в Кипър за периода 2017-2023 г. разкрива както забележителен напредък, така и постоянни предизвикателства при различните форми на насилие, основано на пола. Законодателните реформи, кампаниите за повишаване на осведомеността и външните фактори, като пандемията COVID-19, са повлияли на тези тенденции, подчертавайки областите, върху които трябва да се съсредоточи вниманието и да се подобрят.

– Домашно насилие

Домашното насилие е една от най-разпространените форми на насилие срещу жени в Кипър. В проучване на Агенцията на Европейския съюз за основните права от 2014 г. се съобщава, че 22 % от кипърските жени са преживели физическо и/или сексуално насилие след 15-годишна възраст. Между 2017 г. и 2023 г. докладваните случаи показват възходяща тенденция, особено по време на пандемията, когато обажданията на националните телефонни линии за помощ са се увеличили с 30 % в периода на блокиране през 2020 г. Основните фактори, които допринасят за тази тенденция, включват: 1:

- о Кампаниите за повишаване на осведомеността и засилената защита на жертвите доведоха до по-голяма готовност за докладване на злоупотреби. Мерките за ускорено разглеждане на делата за домашно насилие, въведени от ,

също подобриха времето за реакция на правоприлагащите органи.

- о Пандемията COVID-19 влоши ситуацията, тъй като икономическото напрежение, затвореността и ограниченият достъп до услуги за подкрепа засилиха напрежението в домакинствата, което доведе до увеличаване на насилието. Въпреки че след блокирането случаите рязко нараснаха, експертите смятат, че домашното насилие продължава да бъде значително по-слабо докладвано, особено в селските райони, където продължава да съществува културна стигма и ограничен достъп до услуги.

– Преследване

В Кипър се наблюдава постоянно нарастване на осведомеността за преследването и на броя на сигналите за него. Броят на докладваните случаи е нараснал от около 120 през 2019 г. на около 150 през 2020 г. Това увеличение отразява няколко събития:

- о Изменението от 2020 г. укрепва правните разпоредби срещу преследването, като дава възможност за издаване на повече ограничителни заповеди и завишаване на наказанията. Тези промени, както и по-голямата обществена осведоменост, вероятно са допринесли за увеличаване на броя на сигналите.
- о Обществените инициативи, в които се подчертава, че преследването е сериозно престъпление, насърчават

жертвите да подават сигнали, особено в градските райони, където ресурсите за подкрепа са по-достъпни. Въпреки това преследването продължава да бъде предизвикателство за последователно докладване, тъй като много случаи не се съобщават поради страх или стигма.

Значителна част от случаите на преследване са свързани с извършители, познати на жертвата, като бившите интимни партньори съставляват около 40 % от докладваните случаи.

– Сексуално насилие

Съобщенията за сексуално насилие, включително изнасилване, са се увеличили значително през този период, като случаите на сексуално насилие са се увеличили от 120 през 2020 г. на 145 през 2022 г. Въпреки че осведомеността и законодателните реформи са насърчили повече жертви да докладват, предизвикателствата остават:

- о Законодателните промени, включително увеличаването на наказанията и по-ясните дефиниции на сексуалните престъпления, доведоха до по-голям брой сигнали. Кипър също така криминализира престъпления като сексуален тормоз и споделяне на интимни снимки без съгласието на жертвата, което повиши обществената осведоменост и доверието в системата.
- о Въпреки подобренията в законодателството, стигмата по отношение на докладването на сексуално насилие продължава да съществува, особено сред

маргинализираните общности. Много жертви се колебаят дали да съобщят за случилото се поради страх от осъждане от страна на обществото, недоверие в правната система или потенциално отмъщение.

Въпреки че броят на сигналите се е увеличил, процентът на съдебните преследвания остава около 60%, а процентът на осъдените лица - около 30%, което показва пропуски в правните действия.

– Убийства на жени

Макар и относително стабилни, убийствата на жени в Кипър продължават да са проблем, който буди сериозно безпокойство. Средно годишно се съобщава за 5-6 убийства на жени, като в около 70 % от тези случаи са замесени интимни партньори. Основните фактори, които допринасят за броя на убийствата на жени, включват:

- о Повечето убийства на жени са извършени от настоящи или бивши партньори и отразяват проблеми с контрола, притежанието и динамиката на властта, които често ескалират до смъртоносни последици.
- о Патриархалното общество в Кипър, особено в селските райони, засилва традиционните роли на половете и зависимостите, които могат да затруднят жертвите да напуснат отношенията на насилие.

Убийства на жени се извършват както в градските, така и в селските райони, като в големите градове като Никозия и Лимасол се наблюдава

по-висока концентрация на случаите. Възрастовият диапазон на жертвите обикновено попада между 25 и 45 години, като жените в по-уязвимо икономическо или социално положение са диспропорционално засегнати.

– Кибернасилие

Кибернасилието, особено сред по-младото население, се превърна в бързо нарастващ проблем в Кипър. Между 2019 г. и 2023 г. докладваните случаи на кибернасилие, включително киберпреследване, онлайн тормоз и споделяне на интимни изображения без съгласие, се увеличават с 10-15 % годишно. Основните тенденции, които водят до това нарастване, включват:

- о По-голямото използване на социалните медии, особено сред по-младите хора, разшири възможностите за тормоз и експлоатация. Цифровите платформи се превърнаха в основна среда за кибернасилие, особено след като по време на пандемията се увеличиха контактите от разстояние.
- о Новите законови мерки срещу киберпреследването и тормоза насърчават докладването, като жертвите са по-склонни да подават сигнали поради засилената защита.

Жертвите на кибернасилие са предимно жени на възраст между 18 и 35 години, което отразява уязвимостта на по-младото население, активно в цифровите платформи. В около 60 % от случаите извършителите са познати на жертвата, което подчертава необходимостта от цифрова грамотност и мерки за защита.

8.4.5 - Заключение

Кипър постигна значителен напредък в борбата с насилието срещу жени чрез законодателни реформи, кампании за повишаване на осведомеността и подобряване на услугите за подкрепа на жертвите. Ратифицирането на Истанбулската конвенция през 2017 г. беше значителна стъпка към укрепване на правната рамка, а с последващи закони бяха въведени ключови защиты, като ограничителни заповеди и наказания за по-нови форми на насилие, включително кибертормоз. Пандемията от COVID-19 обаче разкри уязвимостите на съществуващите системи за подкрепа, като блокирането на достъпа доведе до 30-процентен скок на обажданията на телефонните линии за помощ и увеличи трудностите за жертвите, търсещи помощ.

Въпреки напредъка, предизвикателствата остават. Несъответствията в правоприлагането, особено в селските райони, създават пречки пред достъпа до ресурси като приюти, правна помощ и психологическа подкрепа. Социалната стигма и традиционните норми на пола допълнително усложняват докладването и достъпа до подкрепа, особено в консервативните общности. Освен това, въпреки че повишената осведоменост е довела до по-високи нива на докладване, продължава да има недостатъчно докладване, особено за случаи, свързани с насилие от страна на интимния партньор и кибернасилие.

В перспектива Кипър може да надгради постигнатия напредък, като:

- Разширяване на услугите и мрежите за подкрепа в селските райони,

- увеличаване на обучението на правоприлагащите органи за по-добро разпознаване и справяне с насилието, основано на пола,
- Укрепване на цифровата защита и ресурсите срещу кибернасилието, както и
- Поддържане на кампании за повишаване на обществената осведоменост с цел промяна на обществените нагласи и насърчаване на докладването.

Като запази темпото в тези области, Кипър може да продължи да подобрява реакцията си срещу насилието, основано на пола, като гарантира, че всички жени имат равен достъп до правосъдие, защита и подкрепа.

9. Сравнение на страните

Италия, Полша, България и Кипър споделят общи предизвикателства, които се коренят в традиционните роли на половете и консервативните обществени структури. Въпреки това уникалният исторически контекст на всяка страна е оформил културните нагласи към насилието, основано на пола, по специфичен начин. Например дълбоко вкорененото католическо влияние в Полша засилва патриархалните ценности, които могат да възпрепятстват достъпа на жените до ресурси, докато сложното социално-политическо минало на България е довело до значителна културна стигма при съобщаването за домашно насилие. В Кипър травмата от разделението през 1974 г. все още е актуална и влияе върху подхода на страната към социалните въпроси, включително към

насилието, основано на пола. Традиционно консервативните обществени възгледи в Италия също се запазват, въпреки че повишената обществена осведоменост и проактивните мерки през последните години показват културна промяна към признаване на сериозността на тези проблеми.

Италия и Кипър са ратифицирали Истанбулската конвенция, като са я включили в законодателната си рамка, докато Полша и България имат по-сложни отношения с конвенцията. Италианският "Червен кодекс" и неотдавнашните актуализации, като например Законът "Картабия", показват ангажимента на Италия да засили правната защита на жертвите, като въвежда строги наказания за престъпления като преследване, порно отмъщение и принудителен брак. По подобен начин кипърският Закон за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие от 2021 г. е в тясно съответствие с Конвенцията, като разширява защитата на жените.

За разлика от тях, България прие Конвенцията частично поради вътрешна съпротива и политически дебат, главно поради опасения, свързани с "джендър идеологията". Полша също е изправена пред текущи дебати относно оттеглянето си от Конвенцията, породени от опасения, че нейните разпоредби са в противоречие с традиционните семейни ценности. Въпреки това и двете страни са приели закони за домашното насилие и механизми като заповеди за защита, въпреки че прилагането им остава непоследователно.

9.1 - Услуги за подкрепа и информиране на обществеността

Италия и Кипър разполагат с широки мрежи за подкрепа на жертвите, включително линии за спешна помощ, приюти и услуги за правна помощ. Националната мрежа за борба с насилието в Италия (телефонна линия 1522) и кипърската Асоциация за превенция и справяне с насилието в семейството (SPAVO) са пример за структурирани системи, които предлагат достъпна подкрепа на жертвите. И двете държави също така активно включват НПО в подкрепата за жертвите - партньорство, което подобрява достъпността на услугите.

В Полша и България системите за подкрепа са по-ограничени, особено в селските райони, където недостигът на ресурси и социалната стигма създават допълнителни пречки. В България например липсва централизирана статистика за домашното насилие, като много от случаите не се съобщават или не се документират. Въпреки това обществената осведоменост и в четирите държави нараства, стимулирана от медийното отразяване на убийствата на жени, застъпническите кампании и движенията на гражданското общество като полските "черни протести". Българската кампания "Не си сама" и кипърската инициатива "Разруши мълчанието" са допълнителни примери, които показват усилия за намаляване на стигмата и насърчаване на жертвите да съобщават за насилие.

9.2 - Видове и тенденции на насилието, основано на пола

И четирите държави съобщават за високи нива на домашно насилие, сексуално насилие, преследване и убийства на жени, въпреки че степента и видимостта на всеки вид насилие са различни. Италия и Кипър разполагат с особено стабилни механизми за събиране на данни и ясни правни дефиниции за тези престъпления, които подпомагат засиленото докладване и реагиране. В Италия се наблюдава увеличение на случаите на преследване и порнография на отмъщението поради законодателни реформи и повишена информираност, докато включването на кибернасилието в правната рамка на Кипър отразява реакцията на страната към нововъзникващите заплахи.

Полша и България се сблъскват със значителни предизвикателства, свързани с недостатъчното докладване, особено по отношение на сексуалното насилие и преследването. В Полша процентът на убийствата на жени е особено висок, а в България убийствата на жени от интимни партньори разкриват спешна необходимост от по-строги мерки за превенция и интервенция. И в двете страни се наблюдава нарастване на случаите на кибернасилие, особено сред по-младото население, което подчертава необходимостта от цифрова защита и образователни инициативи за справяне с онлайн тормоза.

9.3 - Въздействие на пандемията COVID-19

Пандемията засили домашното насилие и в четирите държави, което доведе до увеличаване на обажданията на горещи линии и на сигналите за насилие. Италия и Кипър бързо адаптираха своите системи за подкрепа, като разшириха цифровите ресурси и подобриха услугите за спешна помощ. Бързото адаптиране на цифровите системи за подкрепа в Италия гарантира, че жертвите могат да получат достъп до помощ от разстояние, докато Кипър отчете 30 % увеличение на обажданията по линия за помощ по време на блокирането, което предизвика допълнителна правителствена подкрепа за кризисните центрове.

В Полша и България пандемията разкри критични пропуски в достъпността и адаптивността на услугите за подкрепа. И в двете страни първоначално се наблюдаваше спад в подаването на сигнали, дължащ се на задържането на жертвите при насилниците, последван от рязък скок с отслабването на ограниченията. Пандемията подчерта необходимостта от гъвкави, реагиращи на кризи системи за подкрепа, които могат да издържат на бъдещи извънредни ситуации.

9.4 - Социални и институционални нагласи

Всяка страна демонстрира различна степен на обществена и институционална подкрепа за равенството между половете и защитата от насилие. Италия и Кипър се радват на по-широка обществена подкрепа за жертвите, както и на нарастваща осведоменост за насилието, основано на пола, и неговите последици. Обратно, България и Полша се борят с консервативните нагласи и недоверието в правните институции.

В България проучване от 2024 г. разкрива, че над половината от респондентите се съмняват в способността на съдебната система да се справи ефективно с домашното насилие. Подобен скептицизъм съществува и в Полша, където обществените норми често насърчават решаването на семейните проблеми насаме, което възпрепятства откритите дискусии за насилието.

9.5 - Окончателно заключение за сравнението

Италия, Полша, България и Кипър са постигнали напредък в борбата с насилието срещу жени, въпреки че всяка от тях е изправена пред уникални предизвикателства, свързани с културните нагласи, ограничените ресурси и законодателните ограничения. Италия и Кипър илюстрират силно придържане към стандартите на ЕС, като разполагат с всеобхватна правна рамка и достъпни услуги за подкрепа. Полша и България, макар и да отбелязват напредък, проявяват нежелание да приемат Истанбулската конвенция и са изправени пред структурни пречки, които възпрепятстват цялостната подкрепа за жертвите.

За да се насърчи по-ефективен и единен отговор на насилието, основано на пола, в тези страни, са уместни няколко препоръки:

- България и Полша, по-специално, следва да дадат приоритет на разпределението на ресурсите за селските райони, като гарантират, че приютите, консултациите и правната помощ са достъпни за всички жертви, независимо от местоположението им.
- Продължаващите публични кампании и училищни програми са от съществено значение за преодоляване на вредните стереотипи и

обществени норми, особено в Полша и България, където консервативните ценности често пречат на жертвите да потърсят помощ.

- Като се има предвид нарастването на кибернасилието, особено в Италия и Кипър, всички държави трябва да инвестират в програми за цифрова грамотност и в строги закони за защита на жертвите на кибернасилие.
- Пандемията подчерта необходимостта от адаптивни системи за подкрепа. Осигуряването на цифров достъп до услуги и дистанционна правна помощ може да помогне на всяка държава да се подготви за бъдещи кризи, като сведе до минимум прекъсванията в подпомагането на жертвите.
- И четирите държави биха могли да се възползват от засилено обучение на полицията, за да се подобри разбирането ѝ за насилието, основано на пола, да се насърчи съпричастната подкрепа на жертвите и да се осигури последователно прилагане на правната защита.

10. Заключение мисли и изводи

В настоящия наръчник са разгледани мащабните последици от насилието над жени - от емоционални и психологически вреди до физически и социални последици. Подчертахме значението на разпознаването на ранните признаци на насилие, разбирането на динамиката на токсичните взаимоотношения и решаващата роля, която образованието играе в превенцията.

Проучихме също така как културният и националният контекст влияят върху разпространението на насилието, основано на пола, и реакцията срещу него, разкривайки значението на силната правна защита, достъпните системи за подкрепа и ефективното правоприлагане. Необходимостта от информираност и сътрудничество между хората, общностите и правителствата се очертава като ключова за постигането на значима промяна.

В крайна сметка в наръчника се подчертава, че справянето с насилието над жени изисква както системни реформи, така и лична отговорност. Като насърчаваме разбирането, премахваме вредните стереотипи и осигуряваме подкрепа на жертвите, можем да се придвижим към общество, в което насилието вече не се толерира и всеки има право да живее без страх.

Основни изводи

10.1 Информираността е първата стъпка

Разпознаването на признаците на токсични взаимоотношения и насилие, основано на пола, е от решаващо значение. Образованието и осведомеността дават възможност на хората да забелязват ранните предупредителни знаци и да предприемат действия, за да предотвратят ескалацията на насилието. Общностите и институциите трябва да продължат да насърчават осведомеността, така че повече хора да разберат сложността на тези проблеми.

10.2 Системите за подкрепа са спасителен пояс

Силната мрежа за подкрепа, независимо дали става въпрос за приятели, семейство или професионални служби, може да бъде животоспасяваща за хората, преживяващи насилие. Официалните услуги, като горещи телефонни линии, приюти и консултации, трябва да бъдат достъпни и широко разпространени, особено в селските и слабо обслужваните райони. Неформалните мрежи за подкрепа, като доверени приятели или колеги, също играят решаваща роля, като предлагат на жертвите безопасно пространство, в което да говорят и да търсят помощ.

11 Необходимо е да се засили и приложи правната защита.

Въпреки че правните реформи са довели до напредък в защитата на жертвите, все още съществуват пропуски в прилагането и разпределението на ресурсите. По-строгите закони сами по себе си не са достатъчни, трябва да има постоянно обучение за правоприлагащите органи, здравните специалисти и юристите, за да се гарантира, че те разбират динамиката на домашното насилие

и реагират по подходящ начин. Продължаващите правни реформи, като например включването на преследването и тормоза като форми на насилие, са от съществено значение, но те трябва да бъдат съчетани със силно и последователно правоприлагане.

12 Преодоляване на културните бариери

Стереотипите, свързани с пола, и културните норми често затвърждават насилието и премълчават жертвите. За да се справим наистина с насилието над жени, трябва да се противопоставим на тези вредни обществени норми. Образователните програми, които насърчават равенството между половете от ранна възраст, както и медийните кампании, които разрушават стереотипите, са жизненоважни инструменти за промяна на обществените нагласи.

13 Лечението и възстановяването изискват време и подкрепа

Напускането на токсична или насилствена връзка често е само началото. Емоционалните и психологическите щети, причинени от насилието, могат да се излекуват за известно време. Консултациите и подкрепата в областта на психичното здраве са от решаващо значение за подпомагане на пострадалите да възстановят живота си, да възвърнат увереността си и да се насочат към по-здравословни и пълноценни взаимоотношения.

14 Ролята на общностите и правителствата

Правителствата, гражданското общество и общностите трябва да работят заедно, за да създадат среда, в която насилието не се толерира. Публичните политики, програмите на общността и

инициативите на местно ниво играят важна роля за преодоляване на първопричините за насилието и за осигуряване на подкрепа на жертвите. Правителствата трябва да приоритизират финансирането на приюти, правна помощ и образователни кампании, а общностите могат да насърчават култура на безопасност и отговорност.

15 Образованието е в основата на дългосрочната промяна

Превенцията на насилието започва с образование. Училищата, работните места и обществените групи трябва да се съсредоточат върху обучението за здравословни взаимоотношения, взаимно уважение и въздействието на насилието, основано на пола. Като обучаваме следващото поколение, можем да положим основите на дългосрочна обществена промяна и да помогнем за прекъсване на цикъла на насилие.

16 Всеки има роля

Борбата с насилието срещу жени не е отговорност единствено на правителствата или организациите. Всеки отделен човек има силата да промени нещо, независимо дали става дума за повишаване на осведомеността, подкрепа на човек в нужда или противопоставяне на жестоко поведение, когато го види. Колективните действия могат да доведат до значима промяна и да създадат общество, в което насилието не се толерира.

17 Избягването на насилието е възможно

Без значение колко в капана се чувства някой, винаги има надежда. При наличието на подходящи ресурси и системи за подкрепа

излизането от токсична или насилствена връзка е постижимо. Жертвите трябва да знаят, че не са сами и че помощта е на разположение. Независимо дали става въпрос за официални канали или лични мрежи, подкрепата е от ключово значение за освобождаването и началото на пътя към изцеление и овластяване.

18 Пътят към равенство и безопасност продължава

Прекратяването на насилието срещу жени е непрекъснат процес, който изисква ангажираност и действия от всички нива на обществото. Въпреки че е постигнат напредък, има още много работа за вършене. Като запазим равенството между половете и ненасилието на преден план в общите ни усилия, можем да изградим бъдеще, в което всеки има право да живее без страх и вреда.